

En sport för män?

Manlig kultur och maskulin hegemoni inom fotboll

Olle Eriksson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete avancerad nivå 51:2012

Studiegång Idrott, fritidskultur och hälsa skolår 7-9 och Gymnasieskolan Vt 2012

Handledare: Camilla Norrbin

Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Undersökningens syfte är att nå en fördjupning i manlig kultur inom fotbollslag. Utifrån intervjuer med fotbollsspelare kommer jag att försöka definiera och konkretisera manliga normer hos fotbollsspelande män sett utifrån hegemonisk maskulinitet.

Frågeställningar:

Vad är utmärkande för den kultur som råder i manliga fotbollslag?

Hur ser fotbollens maskulina hegemoni ut?

Metod

Kvalitativa intervjuer genomfördes med fyra seniorfotbollsspelare i olika åldrar. Intervjuerna tog ca 30 minuter vardera att genomföra. Svaren redovisades utifrån två huvudkategorier, **fotbollens manliga kultur** och **maskulin hegemoni inom fotboll** med tillhörande tre respektive två underkategorier.

Resultat

Fotboll är överlag maskulint präglad, en typisk fotbollsspelare är tuff och cool. En jargong finns inom fotbollen som är formad av denna maskulinitet. Ingen har haft någon homosexuell lagkamrat men skulle inte ha några problem med att ha en homosexuell lagkamrat. Det finns en tydlig social hierarki inom fotbollen som i huvudsak bygger på tre faktorer: Skicklighet, ålder och personlighet. Att vara en duktig fotbollsspelare är mest avgörande för att stiga i hierarkin.

Slutsats

Idrott överlag är historiskt sett maskulint präglad och det gäller även fotbollen. Det verkar finnas en stereotyp maskulint präglad kultur inom fotbollen enligt både resultatet och forskning. Det finns en jargong som präglas av kulturen och blir en uttrycklig förlängning av vad som är accepterat och inte accepterat. Den sociala hierarkin motsvarar den maskulina hegemoni Connell beskriver. Hegemonin premierar de normer som är gällande och att vara stereotypiskt manlig premieras därför och det omanliga blir underordnat. Homosexualitet och femininitet är också underordnat.

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Fotbollens framväxt till global maktfaktor.....	4
1.3 Idrott och fritid	6
2 Tidigare forskning.....	8
2.1 Maskulinitet, heterosexualitet och homosexualitet	8
2.2 Fotboll, jargong och kultur.....	10
3 Teoretiskt perspektiv och begrepp	12
3.1 Genus	12
3.2 Maskuliniteter	13
3.3 Kommunikation ur ett sociokulturellt perspektiv.....	13
4 Syfte och frågeställningar.....	14
4.1 Frågeställningar.....	14
5 Metod	14
5.1 Metodval	14
5.2 Urval	15
5.3 Avgränsningar.....	15
5.4 Tillvägagångssätt	15
5.5 Bearbetning av data.....	16
5.6 Tillförlitlighet.....	16
5.7 Etik.....	17
6 Resultat.....	18
6.1 Fotbollens manliga kultur	19
6.1.1 Fotbollsstereotyper.....	19
6.1.2 Jargong.....	21
6.1.3 Stämning/klimat	25
6.2 Maskulin hegemoni inom fotboll	28
6.2.1 Manlighet.....	28
6.2.2 Social hierarki	31
6.3 Sammanfattning	34
7 Analys och diskussion.....	35
7.1 Resultatdiskussion.....	35
7.2 Egna tankar utifrån resultatet	38
7.3 Metoddiskussion	39
7.4 Slutord och förslag till ytterligare forskning	40
Referenser och litteraturförteckning.....	41

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi tycker att tonen i omklädningsrummet är hjärtlig och rå även när den bara är rå. Vi hävdar att idrotten är bra för ungdomar, alla ungdomar. Men hur lätt är det egentligen för en 16-årig fotbollsskille att komma ut som bög inför sina lagkamrater? Själv känner jag ingen som vågat. [...] Ibland fostrar idrotten oss till lagspelare. Men ibland fostrar den oss till ängsliga flockdjur med bögfobi. (Ur Glenn Hyséns öppningstal på Pridefestivalen 2007, publicerat i Göteborgsposten 2011)

Den forne Premier League-spelaren Graeme Le Saux anklagades för att vara homosexuell under sin karriär på 1990-talet. Han fick utstå glåpord och smutskastning från både fans och motspelare trots att han inte ens var homosexuell. Le Saux hade både fru och barn, men råkade bara sticka ut i fotbollsvärlden för att han gillade att gå på konstutställningar istället för att dricka öl på puben (Offside, Nr 2 2011:40-52). Den förste fotbollsspelaren att komma ut som öppet homosexuell var britten Justin Fashanu. I ett brittiskt 1980-tal blev Fashanu som ansågs vara en stor talang vägrad speltid av sin tränare pga. sin sexuella läggning. Efter många år av smädelse och kränkningar blev Fashanu så pass deprimerad att han till slut tog sitt liv (*The Telegraph*, 2011-05-20). Idag finns en enda öppet homosexuell fotbollsspelare på elitnivå i hela världen, Anton Hysén, som spelar division 2 i Sverige (Offside, 2011:40-52).

Efter att ha spelat föreningsfotboll sedan 4 års ålder är min uppfattning att fotbollen präglas av en viss stämning och kultur. För mig är den förenad med machoideal och en maskulinitet som jag själv har haft enorma problem att identifiera mig med. Mitt eget intresse för fotboll rent idrottsmässigt har inte sviktat, däremot allt det sociala vid sidan om. Mitt livs stora intresse förenas alltså med en kultur som jag bemöter med stor aversion. För mig bör fotbollen vara demokratisk, vill man vara annorlunda ska man få vara annorlunda. Min personliga uppfattning är att det inte är så. En viss typ av kultur, jargong och maskulinitet sätter stopp för detta. Jag ville därför undersöka denna typ av maskulinitet, för att ta reda på hur andra människor än jag har upplevt och upplever fotbollen.

1.2 Fotbollens framväxt till global maktfaktor

Engelsmannen David Winner menar att fotbollens kultur går att spåra tillbaka till dess vagga, dvs. engelska internatskolor under 1800-talets andra hälft. (*Those feet*, 2005:3-4) Idrotten hade i den viktorianska internatmiljön enligt Winner två grundläggande syften; att få pojkar att tillskansa sig organisatoriska färdigheter och sexuell behärskning. Att ägna sig åt självbefläckelse betraktades som syndigt och avskyvärt och homosexualitet ansågs förkastligt (2005:9-17). Den organisatoriska aspekten hämtades av den brittiska krigsmakten som under

imperialismens glansdagar firade stora framgångar. Idrotten influerades starkt av detta och den kom därför att bli ett medel för att dana unga pojkar i militärisk organisation och sexuell kväsning (2005:9–17).

Dagens fotboll har som sagt sina rötter i 1800-talets England. Allen Guttman beskriver hur fotboll grundades i England 1863 i och med etablerandet av ett inhemskt fotbollsforbund, *Football Association* (FA). En av anledningarna till fotbollens popularitet är dess komplexitet (Guttman, *The Sports Process: A Comparative and Developmental Approach*, 1993:129–131). Den fotboll som FA etablerade var komplicerad nog för att inte ha upfunnits i ociviliserade samhällen samtidigt som den var tillräckligt enkel och lättförståelig för dessa samhällen att anamma. Det brittiska imperiets globala utbredning innebar att fotbollen kunde spridas världen över. Engelsmännen kunde inte kontrollera fotbollens spridning på samma sätt som man kunde göra med Cricket och fotbollen förankrades snabbt i många länder som gav fotbollen en inhemsk kulturell prägel. Detta är tydligt än idag då det fortfarande är stor skillnad på typisk brasiliansk fotboll jämfört med engelsk fotboll (1993:129–131).

Fotbollens snabba förankring i olika delar av världen som inte var en del av det brittiska imperiet innebar att Englands position som världsledande fotbollsnation inte var självklar. FA nonchalerade dock detta med viss arrogans, England var ju ändå fotbollens rättmätiga hemland tyckte man. När representanter från Frankrike, Spanien, Belgien, Holland och Tyskland ville bilda ett internationellt fotbollsforbund kontaktades England men FA visade inget som helst intresse. 1904 bildades det internationella fotbollsforbundet (FIFA) av ovan nämnda länder och detta utan Englands medverkan, det land som grundade fotbollen knappt ett halvt sekel tidigare (1993:129–131). När det första världsmästerskapet i fotboll spelades 1930 arrangerades mästerskapet i Uruguay, FIFA:s ordförande, Jules Rimet, var från Frankrike och England deltog inte ens. Först i 1950 års VM deltog England och då fick se sig utslagna redan i gruppspellet. På mindre än 100 år hade alltså fotbollen vuxit sig så stark att fotbollens hemland hade blivit ifrånsprunget av andra länder. Fotboll hade alltså blivit en global och världsomspännande idrott (1993:129–131).

Den amerikanske journalisten Franklin Foer menar i sin bok *Fotboll förklarar världen* att fotboll kan ha minst lika mycket inverkan på samhällen som religion och kultur (Foer, 2004:7–11). T.ex., I ett Francostyrt Spanien blev fotbollsarenan det enda stället där det var tillåtet för basker och katalaner att prata sina inhemska språk och vara stolta över sin kultur. Detta gjorde att fotbollen drog till sig ännu fler supportrar och blev en ännu viktigare del i

samhället. Fotbollen är också mer globaliserad än många andra världsliga ekonomier. Genom Internet och kabelkanaler har fotbollens tillgänglighet världen över ökat väsentligt. Globaliseringen syns även på klubblagens spelartrupper då de består av spelare med flera olika nationaliteter. Klubblagen är idag globala varumärken som är extremt värdefulla (2004:7–11). Foer beskriver även negativa sidor med fotbollens enorma tillväxt. Brottslig verksamhet såsom huliganism och våld mellan supportrar, korruption och ekonomisk brottslighet har vuxit fram inom fotbollen, både bland supportrar och på klubbledningsnivå. Fotbollen är sammantaget alltså världens största sport, och den blir bara större och större (2004:7–11).

I Per Nilssons bok *Fotbollen och moralen* beskriver författaren hur fotbollens växande popularitet gav fotbollsspelare möjlighet att bli professionella spelare och försörja sig på att endast spela fotboll (Nilsson, 1993:90–98). Unga pojkar som växte upp under knappa ekonomiska förhållanden märkte hur en lyckad fotbollskarriär kunde innebära ett guldkantat liv med pengar och berömmelse. Nilsson hänvisar, i likhet med Foer, till att fotbollen genom marknaden och media växte till världens största sport och att det gav de duktigaste fotbollsspelarna i världen enorm stjärnstatus. I och med att fotbollen har vuxit så pass mycket har den genererat fler och fler heltidsyrken med koppling till fotboll som t.ex. tränare, assisterande tränare, lagledare, lagläkare, materialförvaltare, massörer (Nilsson, 1993:90–98).

1.3 Idrott och fritid

Lena Eskilsson beskriver i kapitlet ”Lediga stunder” i boken *Fritidskulturer* fenomenet fritid som en relativt sett modern och ny företeelse. Industrialismen klargjorde tydligt vad som var arbete och vad som var ledig tid och utifrån det växte begreppet fritid fram (Eskilsson, 2000:71–96). I början av 1900-talet växte fritidens betydelse från nästan ingenting till att idag vara en central del i de allra flestas tillvaro. Fritid definieras idag som den del av dygnet som vi inte ägnar åt att arbeta, sova eller äta (Eskilsson, 2000:71). Människor identifierar sig idag minst lika mycket med vad de gör på sin fritid som vad de arbetar med. Arbetet fungerar i vissa fall endast som något livsnödvändigt, mest för att klara sin ekonomiska situation. Fritiden blir då det meningsskapande i livet för många individer, det som man lever för. En fritidsaktivitet kan också bli något väldigt seriöst och fungera på liknande premisser som arbetet (2000:95–96). Krav på effektivitet, prestation och resultat som är vanliga inom arbetslivet blir också en del av fritiden. Aktiviteter som ska vara hälsosamma och folkbildande blir ofta präglade av just sådana krav. Samma koncentration och noggrannhet

som behövs på arbetsplatsen behövs plötsligt också på fritiden om man exempelvis ägnar sig mycket åt träning av en viss idrott (2000:95–96).

Sedan fritid blivit en realitet i vårt samhälle har idrott blivit en viktig del av fritiden menar Per Nilsson i kapitlet ”Idrott och modernisering” i boken *Fritidskulturer*. Aktiviteter som på något sätt har en idrottslig koppling är populära bland ungdomar idag och är ofta väldigt betydelsefulla (Nilsson, *Fritidskulturer*, 2000:366–386). I ung ålder spelar fritidssysselsättningar en viktig roll i tillvaron. Dessa står för något vitalt och centralt i ungdomars liv. Den fritidssysselsättning man ägnar sig åt blir en del av ens identitet (2000:366–367). Kulturer och livsplaner växer fram ur olika fritidsaktiviteter och attityder, utseenden, beteenden och företeelser kopplas samman med olika fritidsaktiviteter. Det finns även något utbildande och uppfostrande i de olika fritidssysselsättningarna. De symboliserar någon slags verklighet som finns och som ungdomar kommer möta framöver i sitt liv (2000:380–381). Fritidsaktiviteter som något uppfostrande blev viktigt på bred front från 1960-talet och framåt. Då började även kvinnan behöva försörja familjen och det blev viktigt att de fritidsaktiviteter barnen sysselsatte sig med innefattade något bra, något som även innehöll någon slags uppfostran. Detta skapade en helt ny arbetsgrupp och nya arbetskrav, fritidsledare behövde nu vara kvalificerade att kunna hjälpa föräldrarna i uppfostringen av deras barn (2000:377–378).

Lars-Magnus Engström beskriver i likhet med Nilsson och Winner hur idrott för barn och ungdomar är av uppfostrande karaktär (Engström, *Smak för motion*, 2010:24–31). När idrott på allvar började spridas i världen under 1800-talets slut var den starkt förknippat med det militära och ansågs vara karaktärsdanande. Det blev för barn och ungdomar ett förberedande stadium till den vuxna verklighet som väntade dem. Engström menar också att idrotten inte bara är en avspegling av samhället utan samtidigt opererar på egna premisser. Varje idrott har sitt eget regelverk med egna lagar och bestämmelser som gäller såväl internationellt som nationellt (2010:24–28). Även Nilsson beskriver att det finns oskrivna lagar inom idrott om hur man bör bete sig inom sport. Ett exempel på detta är uttryck som ”fair play” och ”sportsmanship” som kommer från den engelska internatmiljön där fotbollen grundades. Det handlar om att ett schysst och gentlemannamässigt uppförande bör gälla på planen och även utanför (Nilsson, 1993:92–94). Ur individuell synvinkel är idrott också givande på flera olika plan menar Engström. Det ger chans att få uppleva spänning, att hantera framgångar och motgångar, att testa sina vingar och kunna få förverkliga sina drömmar. Dessutom kan idrott

ge möjlighet att få vara en del av ett lag och en gemenskap vilket kan skänka värme och solidaritet (2010:28–31).

I likhet med Engström och Eskilsson anser Per Nilsson att idrotten är en av samhällets mest betydelsefulla uppfostringsarenor. Tävlingsidrott överlag har två tydligt utmärkande drag sett över historien, att ranka idrottarna i vinnare kontra förlorare och att dana karaktär. Nilsson använder sig av begreppen *konkurrens* och *fostran* för att förklara detta (Nilsson, 1993:92–94). Att vara framgångsrik i tävlingar och göra bra resultat har genom idrottens historia varit viktigt och är än idag. På samma sätt har det varit viktigt att bete sig på ett visst sätt och inneha vissa karaktärsdrag, vilket det fortfarande är idag. Idrotten har historiskt sett alltid varit en arena för män och de manliga idealen. Relationen idrott och manlighet kommer behandlas närmare under nästa rubrik.

2 Tidigare forskning

2.1 Maskulinitet, heterosexualitet och homosexualitet

En amerikansk studie av Knight och Giuliano som handlar om medias framställning av kvinnliga och manliga idrottare med fokus på heterosexualitet hävdar att idrottare rent allmänt beskrivs som heterosexuella i media. Detta i sin tur förstärker idrott som en heterosexuell arena. Studien menar vidare att manliga idrottare i större utsträckning antas vara heterosexuella. Det blir ett större väsen om en manlig idrottare överskrider det heterosexuella antagandet som de flesta läsare har (Knight & Giuliano, 2003:272–282). Idrott i sig är ett traditionellt sett manligt territorium och därför påverkas gränsöverskridande män mer än kvinnor. Kvinnorna har redan i själva idrottsutövandet i sig utmanat sin kvinnlighet i och med idrottens manliga tradition. Den heterosexuella normen hos män blir därför stark. En homosexuell man är inte förenlig med bilden av en manlig idrottare. Överlag bidrar en oklar sexualitet hos en idrottare, oavsett kön, till att folk lättare skapar sig en negativ uppfattning om idrottaren (2003:272–282).

David Plummers studie *Sportophobia – Why do some men avoid sports?* beskriver hur homofobi inom manliga lagidrotter existerar och hur detta tar sig i uttryck. Män blir redan som unga pojkar införstådda med att vissa egenskaper och beteenden är vedertaget negativa för en man, dock utan sexuell betoning (Plummer, 2006:134–136). I äldre ålder, när pojkar slutar vara pojkar och börjar närma sig att bli män, får dessa egenskaper en homofobisk karaktär. Plummer ger exempel på egenskaper och beteende som att vara svag, barnsligt beteende samt att visa känslor som tyder på ömhet och känslighet räknas som mindre värda

och annorlunda. Det som räknas som annorlunda blir i sin tur ofta förknippat med homosexualitet, ett ideal för hur man inte bör vara (2006:134–136). Det utlöser därmed det ett användande av homofobiska glåpord och pikar. Pojkar fostras till att undvika sådana kommentarer, dessa är förenliga för hur man inte ska vara. I den västerländska kulturen är fysisk styrka definierat som manligt och därför blir lagsporter för män en arena för just detta. Andra exempel på egenskaper som blir föremål för homofobiska kommentarer är att inte objektifiera kvinnor, att vara fysiskt svag samt att överlag vara annorlunda och speciell (2006:135).

En studie om maskulinitet inom spansk fotboll av Ramon Llopis Goig (2008) visade att en machokultur är rådande inom den spanska fotbollen och har så varit under de tre senaste decennierna. Connells hegemoniska maskulinitet användes som utgångspunkt i studien. Ungdomar fostras i en just hegemoniskt maskulin miljö i sina fotbollsklubbar menar Goig. Tränare och föräldrar till spelare är främsta företrädare för denna typ av maskulinitet (Goig, 2008:685–695). Studien visade att även bland fans och åskådare frodas denna maskulinitet och påverkar sporten. Slutsatsen är att den hegemoniska maskuliniteten lärs ut och frodas i fotbollslagen och representeras i samhället av främst fans och åskådare. I skolmiljö, som t.ex. på idrottslektioner, är det virila och tävlingsfyllda beteendet som studien anser vara manligt inte alls lika vanligt som det är inom fotbollen (2008:685–695).

Susanne Wollinger beskriver i sin avhandling (2000:131–133) om manlighet inom just militären. Det är vanligt förekommande att många män inte tycker att kvinnor är lämpade för det militära pga. av fysiska anledningar. Att hänvisa till kvinnors fysik är ett återkommande tema på flera arbetsplatser där fysiskt arbete är i fokus. En kvinna som misslyckas med ett fysiskt ansträngande moment på en viss arbetsplats ifrågasätts hennes yrkeskompetens och pekats ut som bristfällig. En man i samma situation utsätts visserligen också för hån och glåpord, men hans yrkeskompetens betvivlas inte på samma sätt. Ett exempel från en militär visa har en textrad som innefattar en negativ användning av ordet hora. När detta förvisso används i främst humoristiska men också gruppstärkande syften är det ett tydligt tecken på vilka normer som gäller rent socialt och kulturellt (2000:131–133). Angående liknande normer visar en uppsats om pojkfotboll att accepterade beteenden i ungdomslag är utformade efter gällande normativa ramar. Det är t.ex. endast okej att gråta öppet efter en allvarlig skada eller en förlust i en viktig match (Blid & Reimers 2008:34–37).

Idrott är historiskt sett maskulint präglad skriver Håkan Larsson i kapitlet ”Synen på manlighet och kvinnlighet” i *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Manligt och kvinnligt inom sport är format av historien. När idrott i allmänhet i Sverige växte sig stark under 1900-talets början hade den två huvudsakliga syften, att tävla och att dana karaktär (Larsson, 2002:191–205). Det ansågs inte kvinnligt att ägna sig åt idrott av samma anledning som att kvinnor inte hörde hemma i det militära (Wollinger, 2000:131). Kvinnors kroppar var inte utformade eller starka nog för att idrotta (Larsson, 2002:191–205). Förbättring av prestationer och förädling av talang blev viktiga grundstenar inom tävlingsidrotten och detta blev därför förenligt med manlighet (2002:191–205).

2.2 Fotboll, jargong och kultur

Jesper Fundberg har forskat om maskulinitet inom fotboll och skrivit om det i boken *Kom igen nu gubbar!* Han menar att fotbollen har en fostrande funktion. Fundberg hänvisar till Svenska Fotbollsförbundets *Spela, Lek och Lär* som beskriver fotbollen som en fostrande arena för gemenskap och kamratskap. Vidare kan den fostrande rollen delas in i två kategorier, *tävlingsfostran* och *föreningsfostran* (Fundberg, 2003:18). Just tävlingsfostran är det som gör att fotbollen, eller idrott i allmänhet, avviker från andra folkrörelser medan föreningsfostran tvärtom är något man har gemensamt. Själva tävlandet hänger ihop med att fotbollen fostrar pojkar att förhålla sig till den manlighet som råder inom, i det här fallet, fotboll (2003:18–21). Att fotboll i likhet med mycket annan sport har bildats av män och för män är otvivelaktigt. Tävlandet innebär en resultatfixering och att spelarna rangordnas i och med att de bästa spelarna får spela mest (2003:190–192). Den som är bäst på att utöva denna manliga praktik stiger i rangordningen. Ledaren som är ansvarig för att coacha laget premierar de spelare som är duktiga genom att ge dem speltid och beröm (2003:98–102).

Maskulinitet är rankat högre än femininet i hierarkin utifrån Connells hegemoniska maskulinitetsprincip, oavsett om det handlar om kvinnor eller män som är feminina (Connell, 2008:109–119). Detta stämmer bra in i fotbollens värld menar Fundberg. Sammanhanget och stämningen får en stark hegemoniskt maskulin prägel. Reproducering av heterosexuella normer tar sig sedan i uttryck genom exempelvis skämt om homosexualitet. Vilka känslor som skulle gömmas i en viss situation var något pojkfotbollsspelare snabbt lärde sig i förhållande till det heteronormativa klimatet (Fundberg, 2003:190–199). För att passa in i detta klimat brukade spelarna en viss jargong. En genomgående röd tråd i denna jargong är jämförelser mellan manligt kontra kvinnligt och mellan heterosexualitet kontra homosexualitet. Definieringar och bestämmelser om företeelser är homosexuella eller

heterosexuella, maskulina eller feminina är också en del av jargongen. Den sociala och även fysiska närhet som uppstår när ett lag (alltså en grupp bestående av uteslutande pojkar/män) duschar, äter, umgås och sover tillsammans är oundviklig och skapar denna speciella jargong. Jargongen syftar till att belysa de normer och den hegemoni som finns inom gruppen (2003:190–199). Detta gör att fotbollen starkt påminner om erkänt manliga områden som militärväsendet och vissa arbetsplatser där avsaknaden av kvinnor är påtaglig (*Mannen i ledet*, Wollinger 2000:191–194).

Jenny Svender beskriver *inkilningar* inom idrottsrörelsen. Det handlar om att nya spelare i ett lag ska genomföra en viss aktivitet inför resten av laget. Ofta bestäms aktiviteten av tongivande spelare i laget (Svender, 2005:7). Vad för aktiviteter som genomförs kan skilja sig åt avsevärt. Att en ny spelare får hålla ett tal inför resten av laget i samband med träningsläger eller fest är relativt vanligt. Andra exempel från Svenders text är att springa naken runt ett hus eller sjunga en sång för resten av laget. Att alkohol förekommer i samband med inkilningar är ingen ovanlighet (2005:10–13). Inkilningen är tänkt att fungera som stärkande för lagandan och för att välkomna en ny spelare till laget. Det kan också fungera som en prövning som kan vara mer eller mindre förödmjukande och förnedrande, ett slags ”mandomsprov” som avser bevisa om man ”klarar av pressen” (2005 s.20). Det blir då ett förstärkande av lagets hierarkiska ordning, den nya spelaren blir underordnad de gamla spelarna. Detta menar Svender är ologiskt och motsägelsefullt, att något är stärkande för lagandan och samtidigt är förnedrande och gagnar en hierarkisk uppdelning inom laget (2005:26–28).

Jan Wickman beskriver hur den manliga kroppen har blivit ett sexuellt föremål de senaste 30 åren med rötter i homosexuella subkulturer. En idrottsmans kropp är vanligtvis atletisk och muskulös. Egenskaper som atletisk och muskulös är enligt tradition vedertaget maskulint medan erotisk exponering av sin kropp inte är traditionellt manligt. Däri ligger en paradox menar Wickman (Wickman, 2004:1-2). Idrott betraktas som traditionellt maskulint, det är hårt, tufft och konkurrerande. Inom idrotten lever därför en traditionell syn på maskulinitet kvar, en syn som i övriga samhället kan anses utdaterat och gammaldags (2004:7).

Metrosexualitet bland män har vuxit fram i samhället alltmer under senare tid (2004:2-6). Elitidrottsmäns muskulösa kroppar har då blivit föremål för exponering i media, t.ex. Fredrik Ljungbergs bilder som underklädesmodell för Calvin Klein (2004:8–13). Bilderna kan stärka maskuliniteten i och med den muskulösa kroppen samtidigt som en för tydlig erotisk exponering istället ifrågasätter maskuliniteten (2004:8–13). Var denna gräns går är svårt att säga enligt Wickman.

3 Teoretiskt perspektiv och begrepp

Min studie utgår ifrån genusforskaren Raewyn Connells syn på genus, och främst utifrån den *hegemoniska maskulinitet* som Connell beskriver i boken *Maskuliniteter*. De begrepp som används utifrån Connells genusperspektiv är *hegemonisk maskulinitet*, *konfigurationsprocess*, *underordnande* och *delaktighet*. Dessutom används Roger Säljös beskrivning av kommunikation som ett socialt redskap ur ett sociokulturellt perspektiv. Detta eftersom fotbollen, enligt min tidigare forskning, innehar en speciell och särpräglad jargong.

3.1 Genus

Connell tar i boken *Gender* upp att genus är något som präglar vår vardag och något som vi tar för givet. Traditionella giftermål och relationer överlag består av en man och en kvinna och idrotter utövas i stort sett alltid män och kvinnor för sig. Connell hänvisar till Simon De Beauvoir som menade att kvinna inte är något man föds till utan något man blir (2009:3-7). Denna princip är densamma för män. Att bli man, att bli maskulin är ingenting som man föds, det är någonting man blir genom en livslång process. Det är inte bara en yttre process utan även något som i högsta grad kommer inifrån. I vårt letande efter identitet har genusstrukturer en given roll och vi placerar oss själva i genuskategorier genom vårt beteende. Uttrycket genusidentitet är enligt Connell ett begrepp med vissa brister. Bilden av genus är nämligen väldigt komplex och inte alls så stel och oföränderlig som man kan tro. Vi betar oss manligt eller kvinnligt i vårt vardagliga liv beroende på situation (2009:3-7). I vissa fall betar sig en man kvinnligt och kvinnor betar sig manligt utan att man för den skull klassas som omanlig eller okvinnlig överlag. Det är lätt att se dessa genusedmönster men det är betydligt svårare att nå en djupare förståelse kring dem (2009:3-7). Det är därför genus är ett så svårt och omdiskuterat ämne menar Connell.

I *Maskuliniteter* beskrivs genus i ett socialt sammanhang som ett reproducerande fenomen och inte ett biologiskt fenomen (Connell, 2008:109–119). Genus är en historisk process som bildas av oss människor, det är ingenting som vi föds med. Reglerna som styr är skapta av människor. Det finns ingen biologisk grund i att t.ex. en soldat som är homosexuell diskvalificeras från armén utan det är en följd av en social praxis. Connell använder sig av begreppet *konfigurationsprocess* för att förklara detta (2008:110). Connell betonar vikten av ordet process i och med att detta inte är något statiskt utan en dynamisk process som ständigt lever genom både förändringar och upprepningar. Bestämda sociala föreskrifter kan reproduceras och leva vidare generation efter generation samtidigt som sociala normer också kan förändras (2008:109–119). Det är en process som ständigt pågår och har så gjort genom

historien. Genus är inte bara uppdelat i maskulint och feminint utan det finns rangordningar inom maskulinitet och femininitet (2008:109–119).

3.2 Maskuliniteter

Jag kommer nu titta närmare på Connells syn på maskuliniteter. *Hegemonisk maskulinitet* är en form av manlig kultur som präglas av en viss hierarki och ett patriarkalt maktförhållande. En kollektiv bild av manlighet där varken feminism eller män som tänker annorlunda är inkluderade. Inom hegemonisk maskulinitet finns en given ram för hur man bör bete sig och vad som passar in och vad som inte passar in. Att homosexuella män direkt underordnas heterosexuella män är ett av de tydligaste exemplen, men även vissa typer eller grupper av heterosexuella män anses inte heller ta plats i hegemonin. Män som exempelvis anses feminina, svaga eller feiga får en lägre plats i hierarkin (2008:109–119). Connell kallar detta för *underordnande*, att vissa typer av maskuliniteter anses mindre värda och alla företeelser och saker som förknippas med en sådan maskulinitet bidrar till underordnande. Exempelvis kan en heterosexuell mans heminredning anses homosexuell och detta skulle bidra till att denna man underordnas trots sin heterosexualitet (2008:109–119).

Trots att det finns en tydlig figur över hur den manliga normen ser ut är det få män som faktiskt lever upp till den. Detta hindrar dock inte att män kan dra fördel av hegemonin för att överordna sig någon annan utan att själv leva upp till den förväntade normen (2008:109–119). Det är vanligt att utgöra en del av en hegemoniskt maskulin grupp och hålla hegemonin och den patriarkala maktfördelningen levande utan att själv vara idealbilden för en man. Man är då en diskret representant för hegemonin genom att bara vara en del av den och inte gå emot den. Med andra ord kan en man se till att den hegemoniska strukturen är intakt utan att tillsynes vara en produkt av den och behöver då inte heller stå i skottlinjen för kritik mot densamma (2008:109–119). Connell kallar detta för *delaktighet*.

3.3 Kommunikation ur ett sociokulturellt perspektiv

Roger Säljö skriver i *Lärande och kulturella redskap* om människans användande av kommunikation och människans utvecklande av förståelse för olika sociala sammanhangs specifika innebörder. Människan använder sig av kommunikation och av erfarenheter för att förstå och kunna agera i olika sociala sammanhang (Säljö, 2005:226). Detta lär oss att veta hur vi ska bete oss i olika situationer och hur vi använder olika typer av karaktärer för att interagera i en specifik situation. Olika typer av karaktärer kan vara ”eleven”, ”kunden” eller ”föreningsmedlemmen” (2005:226). Språket är kanske det viktigaste av verktyg för att interagera med omvärlden. Språket skapar inte en sann och förutbestämd värld utan språket

används för att ständigt kunna förändra omvärlden i relation till intresse, verksamhet och avsikt. Kommunikation behöver inte begränsas till det talade eller skrivna språket. Miner, bilder, kroppsspråk och ögonkontakt är också viktiga parametrar i det mellanmänniska kommunicerandet (2005:226–227).

4 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att undersöka manlig kultur inom fotbollslag. Genom intervjuer med fotbollsspelare är ambitionen att försöka definiera och konkretisera manliga normer hos fotbollsspelande män sett utifrån hegemonisk maskulinitet.

4.1 Frågeställningar

Vad är utmärkande för den kultur som råder i manliga fotbollslag?

Hur ser fotbollens maskulina hegemoni ut?

5 Metod

5.1 Metodval

Jag använde mig av kvalitativa intervjuer då min studie syftar till att nå en djupare förståelse kring maskulinitet bland fotbollsspelare. Kvalitativ intervju som forskningsform skiljer sig mycket från den kvantitativa forskningsformen när det gäller regler och direktiv (Kvale, 1997:19). För kvantitativa forskningsfrågor finns det regler och allmänt fastställda standardprinciper att följa angående frågornas utformning, antalet frågor och valbara svar, analyserande och redovisande av resultat etc. Kvalitativ forskning innefattar ytterst få allmänna regler och standardmetoder. Det är att betrakta som ett hantverk eller skickligt hanterat t.o.m. en konstform snarare än en simpel forskningsmetod (1997:19). Kvale beskriver det positiva i att använda sig av kvalitativa intervjuer. Det är en öppen undersökningsform och vid användande av ostandardiserade frågor finns det inga speciella regler att följa. Den ostandardiserade intervjun erbjuder en öppenhet och flexibilitet som ger den intervjuade möjligheter att utveckla sina egna reflektioner i större utsträckning (1997:82).

”Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem?”(1997:9)

Enskilda intervjuer nämner Kvale som ett tillvägagångssätt för att nå en persons kunskaper, attityder och åsikter kring ett ämne (1997:97). Intervjuer med flera personer samtidigt, s.k. fokusgrupper, kan lätt bli svåra att hantera och datainsamlingen och analysen kan bli väldigt

komplicerad (1997:97). Eftersom målet med min studie, i korthet, handlar om att undersöka hur fotbollsspelare ser på manlighet inom fotboll använde jag mig av enskilda intervjuer.

5.2 Urval

Antalet intervjupersoner kan variera helt beroende på många faktorer menar Kvale. Hur mycket material intervjun ger och vad undersökningen har för syfte är avgörande för hur många intervjuer som behövs (1997:97–98). Jan Trost anser sin bok *Kvalitativa intervjuer* att fyra-fem personer kan vara tillräckligt eftersom det ofta blir alldeles för stort material att arbeta med vid fler intervjuer (Trost, 2005:110). Enligt Kvale finns det inte någon perfekt intervjuperson men vissa personer är förstås svårare att intervjua än andra. Beroende på vad för studie som genomförs är vissa typer av intervjupersoner bättre lämpade än andra. Kvale beskriver tre olika typer av intervjupersoner: personer som är bra på att återge observationer fungerar bra som exempelvis vittne, personer som kan förklara egna upplevelser utifrån en emotionell synvinkel och personer som är intressanta berättare. Det blir upp till intervjuaren att bedöma vilka personer som är lämpligast för studien (1997:135–136). Jag upplevde att de personer jag intervjuade var duktiga på att återge observationer, från exempelvis omklädningsrum, och berätta detta utifrån en emotionell synvinkel. Intervjuerna genomfördes enskilt med fyra fotbollsspelande män. En 90-talist, en 80-talist och två 70-talister intervjuades. Samtliga intervjuade har erfarenhet av både seniorfotboll och juniorfotboll.

5.3 Avgränsningar

Jag valde att inrikta min studie på fotbollsspelare. Detta för att den sporten ligger mig varmast om hjärtat, jag har själv spelat fotboll nästan hela mitt liv. Den är också kanske världens största sport och därmed oerhört utbredd. Genom att blanda in andra lagsporter som handboll eller hockey skulle mitt resultat riskera att bli alldeles för omfattande. Eftersom jag vill undersöka manlig kultur och hegemoni är det till män jag riktar mig. För mig var det ett krav att intervjupersonerna själva har upplevt stämningen i ett, eller helst flera, fotbollslag på seniornivå. Detta för att, utifrån både egna erfarenheter och kunskaper tillskansade på övrigt håll som t.ex. utbildning, yrke eller eget intresse, kunna ge utförliga svar på mina frågor.

5.4 Tillvägagångssätt

Frågorna utformades i relation till frågeställningar och tidigare forskning. Tanken med frågorna var att de skulle ge utförliga svar på i första hand mina frågeställningar och att svaren gick att relatera till den tidigare forskningen. För att frågorna skulle ge svar på dessa använde jag mig i vissa enstaka fall av ledande frågor. Att använda sig av ledande frågor är

omtalat i forskningsvärlden (1997:145). Det finns en stor rädsla för att använda sig av ledande frågor, en rädsla som Kvale hävdar är överdriven. I många fall kan det vara av värde att använda sig av ledande frågor för att få fram information som antingen hemlighålls eller bara inte kommer fram (1997:145–146). Ledande frågor är också användbara för att vidimera äkthet och pålitlighet i svaren och används därför kanske för lite i kvalitativa intervjuer. Ett mer postmodernt synsätt sätter inte ”ledande frågor eller inte” i fokus utan fokuserar på åt vilket håll frågorna leds och hur det kan leda till relevant information (1997:145–146). Intervjuerna tog i snitt ca 30 min att genomföra och jag spelade in dem digitalt med godkännande från de intervjuade. Att spela in intervjuer gör det lättare att fokusera på intervjun och underlättar transkriberingen då ord, tonfall och pauser registreras i ljudupptagningen (1997:147).

5.5 Bearbetning av data

Att kategorisera intervju svaren är en vanlig analysform att använda sig av. Efter att ha läst de utskrivna intervju svaren väljs användbara bitar av materialet ut och redovisas i olika kategorier (1997:159). Kvale beskriver hur utformandet av dessa kategorier kan se ut. Frågorna till intervjun delas upp i övergripande kategorier innan intervjuerna genomförs. Kategorierna delas efter det upp i fler, mer precisa och djupare, kategorier utifrån resultatet från intervjuerna. Kvale kallar det för ”en kvalitativ utveckling av kategorierna” (1997:186). Utifrån detta delades mina intervjufrågor in i två kategorier utifrån mina två frågeställningar, **fotbollens manliga kultur** och **maskulin hegemoni inom fotboll**. I förhållande till det transkriberade resultatet utökades antalet kategorier.

5.6 Tillförlitlighet

Jag har vid tidigare uppsatsskrivning använt mig av kvalitativa intervjuer och kände mig därför tryggare i att använda kvalitativ metod än kvantitativ. Dock är min erfarenhet av intervjuer förhållandevis tunn, Kvale menar att det är lite av en konst att vara en skicklig intervjuare och att det tar tid att lära sig (1997:19). Den kvalitativa forskningsintervjun har en stor fördel i att den förmedlar en enskild persons syn på sin omvärld och sitt eget agerande. Detta till synes subjektiva perspektiv är inte negativt utan tvärtom positivt enligt Kvale. Det kan ge utförligare beskrivningar av de fenomen som studien avser att undersöka. Forskningsintervjuer erbjuder många olika möjligheter till tolkning vilket tyder på en styrka, i och med att det vittnar om den mänskliga tillvarons enorma komplexitet (1997:262).

De intervjuade har många års erfarenhet av fotbollsspelande, samtliga intervjuade började spela fotboll innan de fyllt 8 år. Spelarna har mestadels spelat fotboll på division 3- och division 4-nivå. Jag hade gärna intervjuat någon som spelat fotboll på en högre nivå, men aspekter som tillgänglighet och tidspress påverkade urvalet. Att de intervjuade skulle ha erfarenhet av spel på både junior- och seniornivå var något jag hade som krav för att ge studien trovärdighet. Jag är bekant med de intervjuade på ett eller annat sätt och samtliga informanter har kunnat välja plats för intervjun och intervjuerna skedde utan vidare tidspress. Dessa aspekter gör att de intervjuade kan ha känt sig tryggare och haft lättare att öppna upp sig i intervjusituationen.

Intervjuaren måste bygga upp en atmosfär där den intervjuade känner sig trygg nog för att tala fritt om sina upplevelser och känslor. (Kvale, 1997:118)

Stärkande för tillförlitligheten i min studie är att samtliga informanter har en relation till fotbollen utöver att vara fotbollsspelare. En av de intervjuade är till yrket fotbollsjournalist på en av Sveriges största dagstidningar. Han har i och med det enormt stor kunskap om fotboll vilket möjligen kan förstärka mitt resultat. Två av de intervjuade är utbildade idrottslärare, något som möjligtvis kan medföra att de innehar ytterligare kunskap om genus och maskulinitet. En informant har gått på ett certifierat fotbollsgymnasium* vilket medför en ännu närmare kontakt med fotboll. Dessa aspekter kan vara positiva för mitt resultats tillförlitlighet. Det kan tyckas lite med fyra intervjuer men Kvale menar att det inte är antalet intervjuer som är avgörande utan det är resultatet som är det viktiga (1997:97–98). Jag valde alltså att fokusera på både antalet intervjufrågor och framförallt dess kvalitet för att få ett bra transkriberat material att arbeta med. Frågorna utformades noggrant för att ge svar på mitt syfte och mina frågeställningar. Jag spelade in intervjuerna och kunde därför lyssna på dem i efterhand för att kunna ge korrekta citeringar vilket stärker tillförlitligheten. Det kan vara negativt för studien att jag inte använde mig av någon renodlad testintervju. Dock kände mig så pass säker på mina frågor sett till både kvalitet och antal att jag inte ansåg att det var nödvändigt, varken på förhand eller i efterhand.

5.7 Etik

Samtyckeskravet gäller de personer som involveras i studien och att dessa deltar frivilligt och i den mån de behagar (*Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, s.7*). *Informationskravet* handlar om att de intervjuade personerna blir underrättade

* Ett certifierat fotbollsgymnasium innebär att gymnasieskolans fotbollsinriktning har kvalitetsstämplat av Svenska Fotbollsforbundet och Stockholms fotbollsforbund, se mer på stff.se

om studien och är införstådda med villkoren. Kvale hävdar att det kan finnas viss problematik vid informerandet när det gäller intervjuer. Beroende på vilken typ av undersökning som görs bör informationen till den intervjuade variera. Ibland kan studiens viktigaste och slutgiltiga ändamål hållas hemligt för intervjupersonerna för att åsikterna ska vara ärliga och obehandlade. Då kan man som intervjuare i efterhand berätta vad som är huvudsyftet med intervjun för den intervjuade för att inte bryta mot de etiska kraven om information (1997:107–108). Informanterna i studien fick en kort grundläggande information om mina avsikter med studien och gav sitt godkännande till att intervjuas därefter. Efter intervjun fick de intervjuade veta mer detaljerat vilka frågeställningar jag utgick ifrån.

I förhållande till *konfidentialitetskravet*, som avser huruvida de intervjuade i studien vill exponera sin identitet och integritet (s.12), kommer de intervjuade ej att namnges utan kommer benämnas som A, B, C och D. Enligt Kvale kan det i vissa fall vara av värde för studien att publicera information om den intervjuade och då är det oerhört viktigt att detta sker på godkännande av den intervjuade (1997:109). Samtliga intervjuade har gett sitt godkännande till att jag tillkännager vissa yrkes- och utbildningsmässiga meriter och ålder då det är av betydelse för studien och dess trovärdighet. *Nyttjandekravet*, det återstående kravet som handlar om att studiens material ej missbrukas och användas i andra sammanhang och i andra syften (s.14), följs så tillvida att uppgifterna ej kommer att användas i något annat sammanhang utan endast för forskningsändamål. Därmed följer jag de etiska kraven.

6 Resultat

De intervjuade nämns ej vid namn utan går under beteckningarna A, B, C samt D. Resultatet inleds med en kort presentation av informanterna. Därefter presenteras resultatet utifrån två huvudkategorier formade efter mina två frågeställningar, *fotbollens manliga kultur* och *maskulin hegemoni inom fotboll*. Dessa huvudkategorier innehåller tre respektive två underkategorier som i sin tur innehåller förklarande rubriker utifrån de svar jag har fått.

A är 90-talist och började spela seniorfotboll vid 16 års ålder i division 3. Är för närvarande långtidsskadad och spelar inte i något lag men har siktet inställt på att spela i division 4 säsongen 2013 och gick sin gymnasieutbildning på ett av Stockholms sex certifierade fotbollsgymnasium.

B är född på 1980-talet och har spelat i 5 olika seniorlag under sammanlagt 13 år. Spelar för närvarande i division 4 och är utbildad idrottslärare.

C är 70-talist och har dryga 20 års erfarenhet av seniorfotboll. Spelar för närvarande i division 3 och är utbildad idrottslärare.

D är född på 1970-talet och började spela seniorfotboll som 17-åring. Är fotbollsjournalist till yrket och spelar just nu i division 4.

6.1 Fotbollens manliga kultur

6.1.1 Fotbollsstereotyper

Den typiska fotbollsspelaren

Samtliga intervjuade har en uppfattning om hur de tycker att en typisk fotbollsspelare är.

A: generellt är en typisk fotbollsspelare oftast ganska oseriös i sitt beteende. [...] folk är väldigt dryga, väldigt macho. [...] Jag tror att folk inom fotbollen har svårt att acceptera personer som är väldigt egna.

D: Stark, väldigt lagorienterad, gillar att vinna, gillar att träna, kan ta en smäll för laget... en person som står upp för sig själv.

B: Lite grabbig, lite tuff... gillar hårda tag, eller försöker i alla fall visa det utåt. Om det är så egentligen vet man ju inte, det är möjligt att det inte är så.

C: En typisk fotbollsspelare är en kille som försöker vara lite cool, synas och höras, försöker vara lite macho... Det är inte många som talar om att inte vara heterosexuell i ett fotbollslag, det är väldigt heterosexuellt.

Att vara macho, hård, tuff och stark är gemensamma nämnare i samtligas beskrivningar. **C** menar att homosexualitet är något en typisk fotbollsspelare inte pratar om, något som **A** också nämner. **A** antyder att det är ett vanligt beteende hos den typiska fotbollskillen att prata om tjejer som man har legat med och i det närmaste skryta om det.

A: Det är vanligt att man pratar om att jaga brudar och säga saker som ”fan jag låg med henne igår”, mer eller mindre sitta och skryta eller ge high-fives för att man har legat med tre brudar på en helg.

B antyder att en typisk fotbollsspelare försöker förmedla en bild av sig själv som hård som inte behöver stämma överens med ens egentliga persona. Enligt **C** är det kanske två-tre stycken i ett lag som ligger riktigt nära denna urtyp av fotbollsspelare, det är långt ifrån alla.

Den otypiska fotbollsspelaren

B har stött på alldeles för många olika personer i fotbollsammanhang och kan därför inte urskilja någon generellt otypisk fotbollsspelare. C kan inte se en bild av en otypisk fotbollsspelare i och med de senaste årens utveckling och förändring.

C: Att vara mån om sig själva och sitt yttre, alla är ju det. Kanske har just det ändrat sig. När jag började spela var det inte så många som var det. Där har nog även jag förändrat mig. Man kanske kommer med både schampo och balsam eller såna saker. Det är ingen som reagerar på såna saker längre.

A pratar om att en otypisk fotbollsspelare inte skryter om tjejer och inte är speciellt ytlig. D menar att egenskaper som vek och fjollig är utmärkande för en otypisk fotbollsspelare.

A: Jag skulle säga att väldigt kulturellt lagda människor eller djupa människor inte är typiska spelare. Min uppfattning är att många spelare är extremt ytliga och en icke-fotbollsspelare är en icke-ytlig människa.

D: det blir väldigt grova penseldrag nu, men rent generellt så är man inte vek, man är inte för ego, man är ingen kärring, man är inte fjollig [...] man viker sig inte.

Fotbollens (eventuella) fostran

Samtliga är överens om att fotbollen har en fostrande funktion i att fungera i ett lag. B menar att genom fotbollen lär man sig ta hand om sig själv och sin kropp för att kunna prestera, vilket självklart trappas upp ju högre nivå man spelar på. C tvivlar på att fotbollen har en fostrande effekt gällande moral, etik eller beteende, vilket exemplifieras av C med förhållandet mellan alkohol och fotboll. B tvivlar på fotbollens etiska och moraliska fostran. A tror att fotbollen fostrar till att bete sig mer macho än man kanske hade gjort annars.

C: Första gången jag var full var genom fotbollen. Fotbollen ligger ganska nära festande och sånt, det händer mycket sånt med fotbollsgänget. Det beror ju på att det är många killar som vill göra något roligt tillsammans. Men jag tror att det är fostrande i och med att man umgås med andra, infinna sig i ett lag, göra någonting tillsammans. Däremot kanske inte i beteende eller när det gäller sådana saker, då tror jag inte att det speciellt fostrande.

B: Rent uppförandemässigt är jag tveksam till att fotbollen skulle ha en fostrande funktion.

D tror att fotbollen i allra högsta grad kan fostra människor.

D: Det finns inte så många grupper kvar numera, samhället har blivit väldigt individualistiskt och då tror jag fotbollen har ett beroende av gruppen som är viktigt. Det bygger på att alla individer är starka tillsammans, man vinner tillsammans och man förlorar tillsammans. I en

värld och en tid som är så individualistisk så tror jag att det är en jättekvalité att lära sig att samarbeta och interagera tillsammans med andra, som ofta är väldigt olika.

C tror att de stora ålderskillnaderna kan innebära en viss fostran för de yngre spelarna, att de äldre spelarna får de unga spelarna att lugna ner sig. A säger att man som ung spelare kan tvingas växa upp väldigt fort.

A: Säg att du har lagkompisar som är 30 bast och du är 16-17, du är ju verkligen inte på samma mentala mognad eller nivå. Att kunna umgås med en som är 30 när man är 17 bast är inte så lätt eftersom man är i två helt olika skeden i livet.

D tänker att vissa idrotter kan ha en fostran med feminin prägel.

D: Sen finns det andra rent kvinnliga miljöer som exempel tjejer som håller på med ridsport som får en feminin fostran som på sitt sätt kan ha stora likheter med den manliga fostran.

6.1.2 Jargong

Kultur & jargong

Samtliga intervjuade tycker att det finns en viss jargong och kultur inom fotbollen och att det bygger på att vara manlig. Den definierar också vikten av vad man inte är enligt D.

C: Överlag är jargongen väldigt macho och manlig, det ska vara coolt.

B: Det är väldigt grabbigt kan man säga [...] det skämtas om både det ena och det andra, mycket prat om tjejer och såna saker. Vem som får mest tjejer osv. [...]Man ska vara tuff, man ska vara grabbig.

D: Det finns en genuint stark manlighetskult [...] Den är starkt formulerad av vad man inte är. Man är inte ”en jävla junior” eller man är inte vek. I förlängningen är det outtalat att man inte är bög, så upplever jag det. Även i de allra mest progressiva, varmaste och generösa omklädningsrum så finns det en outtalad sådan jargong.

A säger att personer som skiljer sig från den stereotypa bilden riskerar att få en vass kommentar.

A: Jargongen är oftast jäkligt macho. Det är mycket tracka ner, mycket gliringar, mycket hån till nån som sticker ut.

Som det står ovan anser B att prat om tjejer är en del av jargongen. Även enligt A och C är det vanligt. B tror att det många gånger handlar om osäkra killar som behöver spela coola och hårda.

B: Jargongen är ofta lite spel för galleriet. Dom värsta, dom som driver det här längst, man kan känna att dom egentligen är lite osäkra. Det finns någon osäkerhet i det att dom måste driva det så långt.

C tror att det skulle sticka ut att prata om lite allvarligare saker än tjejer och fotboll som t.ex. politik i ett omklädningsrum skulle sticka ut mötas med frågetecken och kommentarer. D tror att kulturen är en produkt av fotbollens tävlings- och resultatfokusering.

D: Fotboll handlar i grunden om någon form av resultatmaximering, och att alla individer ska få göra exakt som dom vill då funkar inte, laget måste gå före.

Gliringar & kommentarer

Ett citat som ”juniorerna tar materialet” är något alla intervjuade känner igen.

A: Det känns som att det på något sätt ligger i fotbollskulturen att juniorerna ska ta materialet för att dom äldre oftast är stjärnor eller att dom äldre gillar att bestämma.

B menar att jargongen riktad mot juniorer har minskat med åren.

B: Det kanske var ännu mer precis när man började spela i seniorlag, då var det väldigt mycket att juniorerna skulle göra allting. Det känns som att det under åren har blivit mindre sånt, men det lever ändå kvar.

Enligt A är det nästan en garanti med en kommentar eller gliring om någon börjar använda hårbånd eller fixar frisyren i omklädningsrummet. D har sin syn på kommentarer angående frisyrer och dylikt.

A: Att ha hårbånd eller inte tycker jag inte att det spelar någon roll. Hur man ser ut när man spelar fotboll egentligen är oviktigt, det viktigaste är vem du är som fotbollsspelare.

D: Är det någon slags jargongmässig grej som sägs med glimten i ögat så är det helt okej. Om det är sagt med allvar är det förjävligt, man får väl se ut som man vill på en fotbollsplan.

Även B ger exempel på gliringar och kommentarer under sina fotbollsår.

B: Man har säkert fått höra att man är böj några gånger pga. dels att man har långt hår eller hårbånd, att man har någon viss attiralj bland sina kläder eller liknande.

Både B och C ger exempel på lagkamrater som har varit intresserade av schlager, vilket enligt dem sticker ut från normen. C menar dock att dessa personer klarade sig undan relativt mycket gliringar och kommentarer genom att ha en sådan inre styrka och trygghet.

C: [...]det har aldrig varit något problem. Men det kan ju bero på att det oftast är starka personer som har visat att man tycker det är kul med schlager eller någonting annat. Hade det varit någon som hade varit svagare så kanske det hade funnits några laget som hade tänkt att det fanns någon att trycka dit.

Personlig syn på jargongen

A upplevde denna jargong som negativ när han som 17-åring började spela seniorfotboll. D ger också exempel på hur jargonger kan vara negativa.

A: Jag själv tyckte det var ganska jobbigt. Jag är ganska känslig som person och det är först nu i efterhand när jag mognat och blivit äldre och fått självförtroende och självsäkerhet som jag hade kunnat sortera bort det. Då tog jag åt mig mycket mer. [...] Den här machoomgivningen var ingen lärorik omgivning för mig som person egentligen. Hade jag varit som jag är idag, mycket självsäkrare i mig själv och lärt mig att sortera bort hade jag aldrig blivit så påverkad som jag blev då.

D: jargong kan vara direkt exkluderande och det är till exempel den outtalade eller ibland till och med uttalade jargongen att man är inte bög. Det kan vara extremt exkluderande om man då skulle vara en garderobsbög till exempel.

C har aldrig själv haft några problem med jargongen och har aldrig upplevt att den har gått över gränsen. B har lyckats hålla en distans till vad som sägs i ett lag, vilket han tror bero på en god självsäkerhet.

B: Jag känner mig rätt lugn i mig själv och jag har fått en del skit genom åren men jag känner mig så trygg i mig själv så jag har inte tagit åt mig så mycket av det.

D tycker att jargonger överlag kan ha en positiv effekt så länge den är inkluderande. Jargongen har gett D möjligheter att i det privata livet kommunicera med andra idrottsutövare med hjälp av de ”jargong-språk” han tillskansat sig efter mycket tid i omklädningsrummet, och att det snabbt märks vilka som förstår jargong.

D: Ofta är det grupper som är heterogena med många olika personer med olika bakgrund, och då är jargongen ett sätt att hitta ett gemensamt språk där man kan mötas. Man får som egna koder, egna uttryck som alla är med på. [...] på personer som man möter utanför sitt idrottsliv märker man ganska snabbt vilka som pratar ”jargong-språket”. Man möts lätt i olika former av jargong. Om jag pratar med någon på mitt jobb och kallar honom eller henne för ”juniorjävel” så uppfattas det som helt barockt om den personen inte har en idrottsbakgrund. Har man däremot bakgrunden så fattar man direkt, man känner igen det och uppfattar det inte som nedvärderande gliring.

Jargongens existens på olika nivåer och i övriga idrotter och sammanhang

Alla de intervjuade tror att det går att hitta en liknande jargong och kultur inom andra idrotter. C tror att kulturen kommer från att det är många killar som samlas under samma tak och vill ha kul tillsammans. D tror att vissa sporter som t.ex. ridsport istället kan ha en feminin kultur och jargong.

B: Inom manliga lagidrotter överlag kan det absolut finnas.

C: Jag tror att det finns i till exempel hockey, fotboll, bandy... alla dom sporterna tror jag har en liknande kultur.

D: jag tror att kulturen blir väldigt tydlig, nästan karikatyrgränsande, i lagsporter som fotboll, hockey, handboll... i lagkollektiv överhuvudtaget.

A: jag är helt övertygad eller jag vet att den finns inom hockey... generellt tror jag inom lagidrotter i största allmänhet.

Både A och D tror att det inom individuella sporter inte alls finns samma jargong och kultur.

A: Jag har själv spelat tennis och det är inte i närheten av samma machokultur, visst är det macho men inte i närheten. [...]I en individuell idrott har du bara dig själv att fokusera på, du är inte beroende av någon annan och då får du verkligen vara dig själv. Du har bara dig själv att utgå ifrån och dina egna förutsättningar för att du ska bli bra.

D: Det finns andra sporter som är nästan tvåkönade från start, till exempel simning, där det är blandat killar och tjejer bland både ledare och utövare. Då blir stämningen där annorlunda, även om den också kan vara väldigt kollektivistisk så blir förhållningssättet annorlunda.

B tror inte att stämningen nödvändigtvis behöver förändras för att nivån är högre. C tror att tonen spelare emellan är hårdare ju högre nivån blir. A tror att man är skötsammare och betar sig schysstare och proffsigare på en högre nivå. D vill tro att en vettig jargong lönar sig men menar samtidigt att det möjligtvis kan vara tvärtom.

B: stämningen som finns i ett division 6-lag kan lika väl finnas i allsvenskan när det gäller just jargong och manliga normer.

C: Ju högre upp man kommer blir det ett hårdare klimat mellan varandra för att det är mer konkurrens. Ju längre ner man kommer i seriesystemet blir det mer kompisnivå. Sen så kanske mycket av jargongen finns kvar, men just den här hårdheten mot varandra som kan finnas i jargongen tror jag kan försvinna ju mer kompisnivå det är på umgänget i laget.

D: Jag både tror och hoppas att ju högre nivå det är så finns konkurrensmässiga fördelar att ha en vettig jargong, att inte bete sig klumpigt och begå sådana misstag som gör att folk mår dåligt. Sen kan det också vara tvärtom, att den tuffare konkurrenssituationen gör att det blir tuffare. När folk har det som jobb blir det någonting annat. Många professionella spelare har berättat om att steget ut i Europa ofta blir en chock för att klimatet är så mycket hårdare och tuffare där. Det finns en så långtgående tradition av fotboll som ett yrke bland alla andra yrken.

A: Jag är helt övertygad om att det är striktare regler kring hur man får bete sig om man spelar i t.ex. allsvenskan eller högre upp.

6.1.3 Stämning/klimat

Inkilningar

C, B och D tycker att inkilningar i grunden är något positivt, om det sköts på rätt sätt. A har själv inte upplevt en inkilning som något negativt rent personligen.

D: Det måste ske med mycket hjärta, det får inte finnas någon pennalism. Det måste vara en rit av inkluderande snarare än något slags test. Man ska inte behöva sättas i en situation som är genuint obekvämt.

C: Jag är väldigt mycket emot det om det är jobbigt och dumt mot någon. Men inkilning kan vara något positivt och kul också. Dom som har blivit inkilade i de lag jag har spelat har ofta trott att det ska komma någonting som är jättejobbigt och det har man väl spelat lite på. När det väl sätter igång så är det bara roliga saker som görs. Det man vet är att många lag har dragit det lite för långt och att det ska vara förnedrande för dom som kommer in som nya. Det tycker jag bara är larvigt, det är inte okej.

B: På många sätt som det sköts inom klubbar så tror jag att det kan vara väldigt otäcka grejer man utsätts för. Det skulle kunna skötas på ett mycket bättre sätt, det behöver inte vara att man ska skämmas ut eller så. Det kan vara mer teambuilding... Min personliga syn är att det absolut kan vara en bra grej för att få ihop dom som är nya och få in dom i laget.

A: Jag själv har inte haft några jättestor problem med inkilningar pga. att min inkilning inte hade någon inblandning av alkohol och sånt där utan det skedde på fotbollsplanen med ganska roliga grejer. Min inkilning bestod av det hårdaste fystestet jag har varit med om, som hölls utan någon anledning alls. Då använde man det som en form av inkilning, och det gjorde inte mig någonting.

C tror att inblandning av alkohol kan leda till att en inkilning får negativa konsekvenser. B ser också alkohol och inkilningar som något negativt. D upplever en känslighet kring inkilningar. A tror att inkilningar är ett känsligt område och att det lätt får negativa konsekvenser.

A: En inkilning kan vara ett helvete för en person som är 16, 17 år jämfört med en person som är 25 år, man är vid väldigt olika sorts skeden i livet. Det finns nog ganska många som kan tycka det är jobbigt och läskigt, det kan skapas en rädsla hos spelare.

Accepterade/ej accepterade beteenden och företeelser

Generella beteenden som accepteras inom fotbollen är enligt B att vara tuff och hård, ragga på tjejer och dricka mycket alkohol. A menar att fåfänga räknades som oacceptabelt för 7-8 år sedan men att det numera är annorlunda. C är inne på att synen på fåfänga har förändrats. B tror att fåfänga i stor utsträckning fortfarande är oacceptabelt.

C: Att vara mån om sig själva och sitt yttre är numera okej, alla är ju det. Kanske har just det har ändrat sig. När jag började spela så var det kanske inte lika många som var det.

A: Jag kommer ihåg att nån gång var det en kille i mitt lag som hade tagit håll i örat, båda öronen, och folk tyckte att det var "inte okej!". Men nu har ju jävligt många just håll i öronen, det är accepterat, men då var det inte det. Då var det konstigt och fel.

Överlag tänker D att i relation till att individualismen är så stark i samhället idag är det mer accepterat att vara annorlunda i ett fotbollslag än tidigare. När det kommer till beteenden som inte stämmer överens med redan givna roller kan det bli svårt att acceptera detta tror D.

D: Det är väldigt lätt att bli fast vid sina identiteter. Man blir "den där jävla junioren" eller "den strulige", "den fumlige" med flera och det kan vara ganska svårt att slita sig ur det. Det är bekvämt att ha det så, och det sticker då ut om man då skulle avvika från det.

Både D och C anser att kränkningar och kommentarer som folk tar illa upp av inte accepteras. C menar dock att gränsen för detta är tunn. En kommentar som han själv skulle kunna skratta bort utan problem skulle av någon annan uppfattas som direkt stötande och kränkande. Att våga säga ifrån kräver stor inre styrka menar C.

C: Om någon skulle säga nånting som kanske inte var okej så är det inte så många som skulle resa sig upp och säga "du, det där var faktiskt taskigt sagt". Det skulle nog inte uppfattas som så manligt om man gjorde det heller. Men det skulle vara en stark person som gjorde det.

Tre av fyra intervjuade har varit med om att en lagkompis eller de själva har gråtit i omklädningsrummet. För A och B har det handlat om förluster på juniornivå, och genom att det rörde sig om förluster i viktiga matcher tror båda de intervjuade att det accepterades. C, som inte har varit med om att någon har gråtit, tror att något sådant verkligen skulle sticka ut. Det skulle bli en väldigt obekvämt stämning och ingen skulle prata om det, det pratas inte om känslor i ett omklädningsrum tror C. D berättar om när han i det närmaste grät.

B: Generellt tror jag att man absolut skulle få höra gliringar i efterhand, det tror jag. Kanske inte just i stunden, då hade man nog fått vara ifred. Men efteråt kan det nog bli snack om det.

A: Jag menar, skulle man själv gråta av något helt annat än en förlust så skulle det kanske tas emot på ett helt annat sätt och inte vara acceptabelt.

D: Inte riktigt gråtit men jag hade någon slags kärlekssorg och det var så uppenbart att jag var ledsen, då var jag kanske 22 år gammal. Jag tror alla såg att jag såg allmänt svag och ledsen ut. Då kommer en kompis fram och ger mig ett hårt slag på axeln och säger ”gött att va singel eller?” Och det var som att få en gigantisk kram, det var hans sätt att fråga hur man mädde.

D har även varit med om ett dödsfall då en ledare i laget på juniornivå avled. Då grät självklart många av spelarna i laget, och D minns hur omklädningsrummet då blev en oerhörd tillgång med mycket omtanke och mycket värme.

Ledarens roll

C tror att ledare kan påverka mycket. Enligt C har ledarna möjlighet att bestämma ganska mycket hur kulturen i ett lag ser ut. D menar att bra ledarskap är att aktivt välja en annan ledarstil än en gammaldags och förlegad ledarstil.

D: Ledare har en jättestor roll i det hela. Jobbar för att i ett lag få en gemensam identitet så kan man jobba på många olika sätt. Att välja att jobba utifrån en gammal klassisk 1800-talsformulerad mansbild är en väldigt enkel och lat väg att gå. Det finns andra kollektiva grundförutsättningar och grundgrepp att använda. En bra ledare bör göra det.

C: Om man pratar om att juniorerna ska ta materialet så är det upp till ledarna att bestämma att det är så, det går att lösa på så många olika sätt. Ledarna och klubben kan styra upp väldigt mycket vad det gäller alkoholpolicy eller policy överhuvudtaget, vad det är som gäller för klubben.

B menar att ledarna är en betydande del av jargongen och har aldrig varit med om att någon har ifrågasatt den. A tror att ledarnas egen bakgrund påverkar deras syn på jargongen.

A: Oftast så är ledarna lagda åt det håll som spelarna eftersom dom har varit spelare själva. Jag säger inte alla, men många.

B: Den erfarenhet jag har är att ledare i många fall absolut är en del av jargongen... och är dom det inte så stävjar dom inte jargongen på något sätt utan den är väldigt accepterad.

Ledare är inte alltid en del av jargongen, men det är ingen som ifrågasätter den menar B, och han menar att en passiv ledare också påverkar jargongen. C kan inte heller minnas att en

ledare har sagt till om jargongen går över gränsen, trots att det enligt C skulle vara enkelt för en ledare att positivt påverka jargongen genom att just göra det.

B: Att ledare säger ”det räcker, nu är det för mycket grabbar” eller något liknande händer inte. Dom är passiva och då lever jargongen vidare.

6.2 Maskulin hegemoni inom fotboll

6.2.1 Manlighet

Manliga normer & stereotyper

Egenskaper som stark, tuff och cool är manliga enligt den stereotypa bild som A, B och C tycker sig se. D ser att det finns en stereotyp bild av att män ska vara starka.

C: Typiskt manligt är väl kanske att inte visa så mycket känslor, försöka vara lite tuff, visa vad man kan, vara macho, att försöka visa sig bra och bättre än andra.

B: Den stereotypa bilden är att man ska vara tuff, man ska vara stark, man ska ha mycket tjejer... trycka ner andra lite grann och visa att man är tuffast och starkast.

D tycker inte att de gamla attributen för vad som definierar en man är rimliga att använda sig av numera.

D: Mycket av det som har räknats som manligt kommer från en tid då män var tvungna att bära tunga saker och försvara sig i krig, det är väldigt få av de sakerna som fortfarande är relevanta i dagens samhälle. I takt med det tror jag hela manlighetsbegreppet kommer luckras upp.

C har svårt att se vad som för honom egentligen är typiskt manligt och tycker själv inte att det är viktigt att vara som den typiska bilden, dvs. tuff och cool. B tror att den stereotypa bilden mest är en fasad som egentligen inte stämmer och han har svårt att själv urskilja vad som är manligt. A tror också att den manliga stereotypen är ytlig och falsk och tycker det snarare är manligt att våga vara ärlig. D tycker att en amerikansk konståkare är manlig.

B: Jag kan tycka att det är väldigt lite som skiljer manligt och kvinnligt. Jag vet att det finns en stereotyp bild, men den tycker jag inte stämmer utan det är oftast ett skal det handlar om.

A: Stereotypen är oftast att man visar ett skal, en ytlig frontfigur som säger nåt helt annat än vad man känner på insida.

D: I min värld så är konståkaren Johnny Weir, som kanske är arketyper för mycket som är kvinnligt, den mest manliga för att han vågar stå för det. Det tycker jag är manligt.

Omanliga normer & stereotyper

D ser ett motsatsförhållande, är det manligt att vara stark blir det omanligt att vara svag. A tycker att det generellt sett är omanligt att visa känslor öppet, att gråta inför folk. C tror att det anses omanligt att visa känslor. Personligen tycker A att det snarare är manligt att våga visa känslor. B tror att det anses omanligt att bry sig mycket om sitt utseende.

A: Jag tycker det är mer manligt att våga säga vad man känner och tycker än att man inte gör det.

C: Att bry sig väldigt mycket om sitt utseende, prata mycket känslor... att på ett eller annat sätt kanske våga släppa in någon och berätta vad man känner. Det känns som bilden av att vara omanlig.

B: Om jag ska hålla mig till stereotypen för att vara omanlig så är det att ta hand mycket om sitt utseende. Till exempel att bry sig mycket om sitt hår eller att bry sig mycket om hur man ser ut, använda hudkrämer och såna saker. Det är omanligt, det ska man inte hålla på med eller bry sig om.

C, A och B tror alla att det enligt generella normer anses omanligt att vara feminin, men samtliga tycker personligen att det snarare är manligt att våga vara det. Just detta synsätt diskuterar D. Enligt honom är begreppet manligt ofta använt i positiv mening så att en man som vågar bryta mot typiskt manliga normer och istället leva upp till klassiskt feminina normer också kan anses som manlig. Detta medför viss problematik.

D: Om man nu ser det som manligt att vara sig själv, våga sticka ut och vara självförverkligande så är det svårt att säga vad som är kvinnligt. Skulle det vara kvinnligt att inte vara självförverkligande?

Hur manligheten påverkat och påverkar

När A började spela seniorfotboll var det väldigt viktigt att vara manlig och att få vara en i gänget, trots att det stred mot den person han egentligen tyckte att han var. Idag känner sig A tryggare och säkrare i sig själv och känner inget behov att spela denna roll utan kan vara ärligare och öppnare med vem han är och hur han är. B tror att han själv har varit en del av kulturen och jargongen och även att han blivit utsatt för den, t.ex. genom kommentarer om att han skulle vara böj för att ha färgat håret eller liknande. Han själv har dock inte tagit skada av det menar han.

B: Men det har aldrig varit så att jag har känt mig nertryckt och förändrat mig själv pga. kommentarer som jag har fått, jag har stått upp för mig själv både vad det gäller olika utseendemässiga grejer och saker man sysslar med.

C kan se tillbaka på hur han tidigare i karriären betedde sig lite mer typiskt manligt.

C: Det är klart att man har varit med i den jargongen som har varit, att man har försökt vara lite coolare än vad man är, kommenterat andra spelare och sen efteråt tänkt ”vänta, det där skulle faktiskt den personen kunna uppfattat som otrevligt och taskigt”.

C tror att detta har avtagit mer och mer med åren och att hans egen jargong idag är på en helt annan nivå än när han var yngre, idag finns det inga behov att vara coolare eller tuffare än någon annan.

D:s egen upplevelse är att han har fostrats i ett omtänksamt, vänligt och tolerant omklädningsrum. Men vid närmare eftertanke och tillbakablick ser en slags manlig kultur ändå.

D: Men när jag ser tillbaka på det inser jag att det fanns någon manlighetskult i det ändå, i väldigt tidig ålder. Det är min upplevelse rent retrospektivt.

D tror även att tidsandan påverkar omklädningsrummet. Det omklädningsrum han idag upplever i sitt nuvarande fotbollslag är mycket öppnare för förändringar än sina tonårs fotbollsomklädningsrum.

A berättar att manlig kultur påverkat honom även i det privata livet, att han inte kunnat föreställa sig att män som t.ex. hans pappa gråter eller visar känslor förrän hans pappa verkligen gjorde det vid en begravning.

A: att se min pappa gråta, det var en chock för mig, det visade ju att jag också har fördomar. Då kände jag lite att ”han har känslor han med”. Det tror jag är en ganska stor bild som många andra har, och som jag själv hade mot min farsa.

Homosexualitet vs heterosexuallitet

Alla intervjuade tycker att fotboll är heterosexuellt. Enligt B beror fotbollens starka heterosexuallitet förmodligen på den manliga kulturen inom idrott överhuvudtaget, och att intressen som avviker från den manliga normen kan definieras som böjiga. D tror att fotbollens tidiga historia har satt djupa, heterosexuella avtryck.

B: Det finns en generell manlighet inom idrott och sport. Återigen, det handlar om att det ska vara tufft, och då blir det mer åt det heterosexuella hållet. [...] jag hade till exempel en lagkompis som höll på med körsång, var intresserad av schlager och såna saker. Då räknas man direkt åt det homosexuella hållet.

D: Rent historiskt kommer fotbollen från engelska, viktorianska internat där det i princip fanns två målsättningar för fotboll. Det ena var att det skulle utbilda unga pojkar i någon krigsinriktad, taktiskt strukturerad verksamhet. Det andra handlade om att kväsa sexualiteten, att inte breda ut den. Så är det väl än idag, det handlar om att definiera dessa fotbollsmän från vad dom inte är för någonting. Man är inte fjolla, kärring eller bög. Man säljer sig inte som en hora utan man står upp som en riktig karl[†].

Den heterosexuella prägelns behöver inte definieras genom att prata om den utan definieras snarare genom att det inte pratas om den tror C. D tänker att ingen behöver vara öppet homofob för att en homofobisk stämning ska kunna skapas.

C: Homosexualitet är inget som diskuteras eller pratas om, en del tycker nog att det skulle kännas läskigt eller konstigt att prata om sånt. Det är inte många som talar om att inte vara heterosexuell i ett fotbollslag.

D: Det är egentligen ingen som är homofob, men miljön blir åt det homofoba hållet, man formulerar en gemensam manlighetskult.

Varken A, B, C eller D har haft någon homosexuell lagkamrat eller känner till att någon tidigare lagkamrat skulle ha kommit ut som homosexuell. Ingen skulle ha något emot att ha en homosexuell lagkamrat.

A: Jag skulle nog inte ha några problem alls med det. Så länge inte personen stötte på mig.

B: Men jag kan tänka mig att andra skulle ha problem med det, det tror jag. Men för mig skulle det inte vara några problem alls.

C: Jag skulle inte bry mig om det överhuvudtaget. Sen så skulle det ju självklart bero väldigt mycket på hur den personen skulle vara. För min del skulle jag inte tänka på det överhuvudtaget, men jag tror att det skulle kunna finnas många andra i laget som skulle tycka att det var otroligt jobbigt, med duschande och såna saker. Det tror jag absolut.

D: Jag skulle förhålla mig till det med stor beundran, vara extremt stöttande och jag tror inte att jag skulle ha en enda sekunds problem med det. Jag tror att gruppen i sig skulle växa av det och jag tror att individerna i gruppen också skulle växa.

6.2.2 Social hierarki

Existens och konstruktion

[†] ”Att sälja sig” på en fotbollsplan betyder att man som försvarare istället för att avvakta oförsiktigt satsar allt på att försöka ta bollen och blir grundlurad av anfallaren.

En social hierarki finns i alla fotbollslag tror samtliga intervjuade. D tror att hierarkin bygger på främst tre faktorer. Den som är bäst på fotboll får hög status, erfarenhet och ålder ger hög status och en viss typ av personlighet ger status.

D: Det finns sociala statusmärken som är utmärkande. Kunskapsorienterade, erfarenhetsorienterade och personlighetsorienterade.[...] rent personlighetsmässigt tror jag att vara en vinnare är bra, det ger status. Den klassiska vinnaren är generellt sett tuff, hård har bra självförtroende.

B tror att den stereotypa manlighetsrollen och åldern påverkar hierarkin. C och A tror att personlighet och ålder påverkar. Enligt A är det mycket snack om tjejer i det generella omklädningsrummet och att ligga med många tjejer ger hög status, något också B tror.

B: Ålder är absolut en bidragande faktor. [...] Den stereotypa manligheten tror jag också påverkar. Den som hörs mest och syns mest och är tuffast kan många gånger i många lag också få en hög status.

A: Kommer man upp som jag gjorde som junior innan man har hunnit bli etablerad är man lägst ner i rangordningen. [...]Det här snacket om brudar är inte bara någon machomyt utan det är ju tamejfan sant. Det är jävligt mycket snack om tjejer i ett herromklädningsrum inom fotbollen.

C: Är du en person som tar mycket plats och snackar så kommer man upp hierarkin. Är man till skillnad en person som är lite inåt, säger inte så mycket och inte spelar så bra då tror jag sjunker i hierarkin. Bra ledaregenskaper kan också göra att man stiger i hierarkin.

Det vanligaste och enklaste sättet för att stiga i hierarkin är dock att vara en duktig fotbollsspelare.

A: Är du riktigt, riktigt bra på fotboll och står ut så får du respekt genom det. Du kan vara sjuk i huvudet som person men är du riktigt bra som fotbollsspelare så får du den respekten på planen och då slipper du förmodligen den andra skiten också.

D: Den som är bäst har väldigt ofta högst status.

C: En annan del är att du kommer upp i hierarkin genom att vara duktig på fotboll. Först startelvan, sen duktiga bänkspelare, utfyllnadsspelare osv. Det är en del i hierarkin.

B: Sen också beroende hur duktig man är och hur viktig man är för ett lag. Är man en viktig spelare tror jag folk ser upp till personen hur man än är. En position som lagkapten är också en faktor som jag tror är viktig.

Hur hierarkin tar sig i uttryck

C tror att det kan synas på träning var i hierarkin man befinner sig. A ger också exempel från träningsommanhang.

C: Det kan vara okej att nå lite högre upp i hierarkin smäller på en kille lägre ner i hierarkin i en närkamp, men om en junior smäller på den killen kan han bli arg och tycka att det inte är okej.

A: Jag har upplevt att folk bara vill sätta en junior på plats fotbollsmässigt, dvs. sparka ner, tackla ner, spela extra hårt, sätta lårkakor... inte att försöka skada men nästintill för att markera att "här är det vi som bestämmer".

B säger att spelare dricker mycket alkohol kan få högre status.

B: När det gäller sprit och alkohol ska man vara den som dricker mest, det ger mycket status i en grupp. Att dricka mycket och göra bort sig till exempel ger status, egentligen nästan oavsett vad man har gjort.

C tror att hierarkin kring ålder och material är ett återkommande mönster. Övriga intervjuade menar också på att det faktum att juniorerna många gånger bär material tyder på att det finns en hierarki.

C: Såna saker i ett fotbollslag som att juniorer tar material är en del av den här hierarkin och göder den här hierarkin. Är du ung får du börja lite längre ner, sen blir du äldre och tycker att någon annan yngre ska ta din plats och bära material.

Personlig syn och personlig påverkan

D tror att hierarkin kan medföra något bra, så länge den inte bygger på ren underkastelse.

D: Det där med att juniorerna tar materialet och hela den biten är någon slags hierarkisk ordning som jag faktiskt kan tycka är ganska positiv. Det finns något inkluderande i det, att man får en tydlig roll. Sen beror det helt på tonläget, är det en hierarki som bygger på att någon måste underkasta sig någon annan så är det förjävligt. Men om det finns en glimt i ögat, att det bara blir en roll man har så tycker jag det är ganska fint.

A ser tillbaka på hur hierarkin påverkade honom som 16 år gammal, osäker, oskuld och ny inom seniorfotbollen, hur han som redan osäker kille blev ännu osäkrare.

A: Egentligen är det så jävla patetiskt hur hierarkin har påverkat en om man är en osäker tonåring. [...]Att komma upp som oskuld, vara 16-17 år i ett a-lag och så har man inte legat med en tjej... det kändes jävligt tufft... Jag blev själv väldigt negativt påverkad under den perioden för jag vara så osäker och blev bara ännu osäkrare.[...] Den här hierarkin och kulturen bryter helt mot den syn jag har på människor.

B tror inte att hierarkin har påverkat honom speciellt mycket, något han tror kan bero på att han aldrig känt sig utsatt av den.

B: Jag har väl inte varit den som har varit varken i toppen eller botten på någon social hierarki, jag har smugit runt i mitten mest.

C tror att han som osäker junior påverkades av hierarkin, men det har avtagit mer och mer med åldern. Han ger även sin syn på varför han inte påverkats så mycket av hierarkin under åren, och huruvida han tror den har format honom som privatperson.

C: Ju äldre man blir så tycker jag att det blir mindre och mindre viktigt. Jag har dock alltid haft turen att i de lagen jag har varit i så har jag alltid fått spela, och då märker inte riktigt av den här hierarkin lika mycket. Det är jobbigare att inte få förtroendet från tränaren, då tror jag att man blir mer påverkad av det. [...] Sen tycker inte jag att det har påverkat mig som person bredvid fotbollen, men det kanske är naivt att tänka så för det har det säkert gjort.

6.3 Sammanfattning

Överlag anses en typisk fotbollsspelare vara tuff, cool och heterosexuell. En otypisk fotbollsspelare är mer svårdefinierat. Att fotbollen på ett eller annat sätt har en fostrande funktion är samtliga överens om. Enligt de intervjuade bygger fotbollens jargong på att vara macho och manlig. Kommentarer och gliringar som är förekommande är att man t.ex. är en (jävla) junior eller bög. Huruvida jargongen är positiv eller negativ är de intervjuade inte eniga om. Däremot tror alla att jargongen finns inom andra manliga lagsporter. Om jargongen förändras beroende på nivå råder det vitt skilda åsikter om.

Inkilningar kan vara något positivt och givande såvida det inte missköts. Om alkohol blandas in kan det få negativa konsekvenser tror tre av fyra intervjuade. Omklädningsrummet verkar ha förändrats så tillvida att det numera är öppnare för förändringar och att manlig fåfänga inom fotbollen är mer accepterad idag än tidigare. Ledarna har en viktig roll och har möjlighet att påverka jargongen och kulturen. Överlag verkar få ledare arbeta aktivt för att stävja eller förändra jargongen.

Att vara stark, tuff och cool tillhör den stereotypa bild av manlighet som de intervjuade tycker sig se. Stereotyp omanligt är att visa sina känslor, vara svag, vara feminin. De intervjuade har överlag svårt att hitta någon personlig bild av typisk manlighet eller omanlighet. Det är snarare manligt att våga vara omanlig. Alla intervjuade säger sig ha påverkats av kulturen på ett eller annat sätt men endast en upplever att kulturen påverkat honom negativt. Fotboll är en

heterosexuell arena och ingen har haft någon homosexuell lagkamrat. Ingen skulle dock ha något problem med en homosexuell lagkamrat, snarare tvärtom.

Samtliga tror att det finns en social hierarki i ett lag. Alla nämner att hierarkin främst påverkas av hur duktig man är som fotbollsspelare, ens ålder och ens personlighet. Att vara duktig på fotboll är det lättaste sättet att stiga i hierarkin. En typ av personlighet som premieras är den stereotypa mansrollen. Att juniorerna bär material är en förlängning av hierarkin tror de intervjuade. När det gäller hierarkins positiva respektive negativa påverkan är tankarna delade.

7 Analys och diskussion

7.1 Resultatdiskussion

I resultatet framgick det att en typisk fotbollsspelare är stark, hård och tuff. Det stämmer överens med de stereotypa maskulina drag som de intervjuade också redogör för. En otypisk fotbollsspelares egenskaper stämmer även dem relativt bra överens med det stereotypa omanliga. Detta är förenligt med att fotboll överlag är något övergripande maskulint vilket Goig och Fundberg hävdar. Fundberg beskriver fotbollen som fostrande ur både tävlings- och föreningssynpunkt. Samtliga intervjuade anser att fotbollen är fostrande sett till att fungera i ett lag vilket i enlighet med Fundberg tyder på en fostran. D tror, utöver de normativt manliga egenskaperna, att en typisk fotbollsspelare är en vinnare vilket vittnar än mer om den tävlingsfostran som Fundberg anser att fotbollen har. Detta kan kopplas samman med att det är accepterat att gråta efter en förlust (Blid och Reimers, 2008:34–37). Resultatet visar att gråtande mestadels har förekommit vid förluster i viktiga matcher. Det kan alltså vara så viktigt att tävla och vinna att det då kan bli okej att gråta när man inte lyckats med det. Goigs studie om spansk fotboll visar att den manliga kulturen finns även i Spanien. D menar att spelare som kommit ut i Europa har berättat om en tuffare och hårdare verklighet. Av detta är det möjligt att tänka att fotbollens kultur har en global utbredning.

Manliga fotbollsspelare lär sig i tidig ålder vad som är accepterat och vad som inte är accepterat inom fotbollen (Fundberg, 2003:190–199). Jargongen formas utifrån de normer som finns i gruppen rörande manligt respektive kvinnligt, homosexuellt respektive heterosexuellt. Sett till resultatet är jargongen manlig och macho och att personer som sticker ut riskerar att få höra en kommentar eller gliring vilket överensstämmer med det Fundberg menar. Att ledare i allra högsta grad kan påverka jargongen och kulturen visar sig i resultatet.

Då kulturen och jargongen är väldigt maskulint präglad stämmer det överens med Goigs studie som visar att tränare är företrädare för en stark maskulinitet. Wollinger skildrar hur ett ord som hora används negativt i humoristiskt och gruppstärkande syfte inom militären. Detta är en produkt av att det militära är dominerat av män och att normerna och jargongen har skapats därefter (Wollinger, 2000:131–133). Resultatet visar att det enligt stereotypen är omanligt att vara kvinnlig. Den maskulint formade jargongen tar sig i uttryck i vedertagna fotbollscitat som att ”sälja sig som en hora”, ”stå upp som en riktig karl”. Fotbollen har alltså i likhet med militären en negativt användande av ordet hora och det sticker ut att vara kvinnlig. Femininitet bryter mot den maskulina normen och det uttrycks i jargongen.

Beteenden som inte är normativt manliga klassificeras som homosexuella och som något ej eftersträvansvärt, som t.ex. att visa känslor enligt Plummer (2006:134–136). Enligt resultatet är det också omanligt att visa känslor, det skulle uppfattas märkligt om någon skulle gråta öppet i omklädningsrummet. Kommentarer om att någon är böj används i negativt syfte, ofta när någon är annorlunda. D tror att i förlängningen går jargongen ut på att bevisa att man inte är böj. Detta tyder på det som både Fundberg och Plummer anser, att det är normerna för vad som är manligt och omanligt som styr. Håkan Larsson menar att idrott överlag är maskulint (2002:191–205), vilket Fundberg och Plummer också gör. Detta stärks i resultatet i och med att jargongen tros finnas inom andra lagidrotter. D ger dock exempel hur omklädningsrummet blev en källa till värme och omtanke vid ett plötsligt dödsfall på en av ledarna i laget, en aspekt som inte berörs i tidigare forskning.

Enligt resultatet finns det en tydlig social hierarki inom fotbollen vilket kan motsvara den hegemoni Connell beskriver. Homosexualitet är något som underordnas i hegemonin (Connell, 2008:109–119). Det hänger ihop med att det enligt Plummer räknas som icke eftersträvansvärt att visa sig känslig och därmed blir föremål för homofobiska gliringar (2006:134–136). Enligt resultatet är det mycket snack om tjejer och att det ger status att ha varit med många tjejer. Detta kan alltså ses som att det premieras att vara heterosexuell och att bevisa det ger status. Resultatet anger att de tre främst avgörande faktorerna i fotbollens sociala hierarki är hur skicklig fotbollsspelare man är, hur gammal man är och hur ens personlighet är. Den mest avgörande faktorn för att stiga i hierarkin är ens förmåga som fotbollsspelare. Detta hänger ihop med den tävlingsfostran och den rangordning Fundberg beskriver. En duktig spelare får spela och blir premierad av tränaren och stiger i rangordningen. Att vara i startelvan ger mer status än att sitta på bänken (2003:190–192). Detta betonar ytterligare tränarens betydelse som

tas upp tidigare i diskussion. Den personlighet som premieras enligt resultatet är en stereotypisk man. Detta är i enlighet med Connells beskrivning av den maskulina hegemonin.

Knight och Giuliano beskriver idrott som heteronormativt. Fotboll är liksom idrott i allmänhet en heteronormativ arena sett till resultatet (Knight & Giuliano, 2003: 272-282). Connell ger exempel att en social tradition inom det militära utesluter homosexuella. På liknande sätt är det inom fotbollen enligt resultatet då ingen av de intervjuade har spelat med någon som är öppet homosexuell. Enligt C pratas det knappt om homosexualitet och enligt D så behöver det inte finnas någon som är uttalat homofob för att miljön ska vara homofobisk ändå. Detta tyder på det som Connell kallar för *delaktighet*, att genom att vara en del av en hegemoniskt maskulin grupp bidra till en hegemoni. Det kan vidare tolkas som att det finns en *konfigurationsprocess* inom fotbollen där normer reproduceras. Att resultatet pekar på att det på senare år har börjat bli mer accepterat att som fotbollsspelare vara mån om sitt yttre tyder på en förändring. Att homosexualitet bland män fortfarande ses som lågt värderat tyder på en reproduktion av en tradition som går långt tillbaka.

Svender skriver om inkilningars utbreddhet inom idrotten och huruvida det är lagstärkande och/eller förnedrande och hierarkiskt främjande. Resultatet visar att inkilningar är vanligt förekommande och att det både kan funka som en rolig, lagstärkande aktivitet och även som något förnedrande och kränkande. Inkilningar beskrivs dock som övergripande positivt i resultatet, om det sköts på rätt sätt. Svenders beskrivning av inkilningar vittnar om en betydelse av ålder i ett fotbollslag (Svender, 2005:7). Enligt resultatet ses ålder som en viktig faktor inom lagets hegemoni. En äldre spelare i ett lag har spelat där länge och har för länge sen blivit inkilad och har därmed en stark position i laget till skillnad mot en ny, yngre spelare. Att en inkilning är en form av *mandomsprov* (2005:20) ger ytterligare antydningar om en manlig kultur.

Det är tydligt enligt resultatet att det på senare år har blivit mer accepterat att vara mån om sitt yttre inom fotbollen. När det tidigare inte var okej med håll i öronen är det idag accepterat. Detta hänger ihop med vad Wickman skriver om metrosexualitet. De senaste årens exponering av den muskulösa manliga kroppen i samhället har gjort det accepterat för idrottsmän att vara måna om sitt yttre. I likhet med Wickman så antyder resultatet att det finns en gräns för hur fåfäng det är okej att vara. För mycket fåfänga är omanligt och inte accepterat. Var gränsen går är enligt resultatet och även enligt Wickman svårt att uttyda. Detta går att koppla till Connells beskrivning av genusidentitet som ett komplext fenomen. Trots att

många av världens mest berömda fotbollsspelare idag syns poserande på reklambilder världen över och uppvisar en enorm fåfänga verkar fotbollsspelare fortfarande svara mot de stereotypa manliga idealen. Detta pekar på det som Connell hävdar, att en man i vissa fall kan bete sig typiskt kvinnligt och i slutändan ändå anses maskulin (2009:3-7).

Säljö redogör för hur människan lär sig hantera olika sociala situationer, hur ett utvecklande av en viss karaktär sker för att interagera i en specifik miljö. Ett fotbollsomklädningsrum kan vara en sådan situation. Resultatet speglar omklädningsrummet som en miljö med specifika normer och en specifik form av kommunikation, i fotbollsomklädningsrummets fall en jargong, har utvecklats. Enligt en av de intervjuade blir jargongen ett användbart språk för att kommunicera med folk som själva är bekanta med det språket. Att jargongen är maskulint formad kan tyda på att språket har anpassats efter omgivningen. Miljön har uppfattats som manlig och det premieras att vara manlig med allt vad det står för och utifrån det kan jargongen ha formats. Detta hänger samman med en maskulin hegemoni. Att gliringar och kommentar ofta med negativ betoning att man är böj eller junior vilket vittnar om hur kommunikationsformen präglats av vad som värderas högt respektive lågt i den maskulina hegemonin.

7.2 Egna tankar utifrån resultatet

Jag har i mitt eget fotbollsspelande aldrig nått högre än division 4 som jag nu spelar i. Jag ligger alltså på ungefär samma sportsliga nivå som de intervjuade och jag känner igen mig i väldigt mycket av det som beskrivs i intervjusvaren. Framförallt jargongens betoning av vad som är negativt känns igen. Ord som ”böj” och ”junior” används som glåpord eller negativa kommentarer. Jargongen verkar fungera som en uttrycklig förlängning av den kultur och hierarki som präglar fotbollen. Att vara böj är inte förenligt med den stereotypa manligheten och värderas därför lågt och juniorer är längst ner i ett fotbollslags sociala hierarki. En junior som enskild individ kan dock slippa undan gliringar om denne är en duktig fotbollsspelare. Det påverkar dock inte den redan givna bilden av juniorer och deras hierarkiska status.

Fotbollen verkar på ett sätt ha förändrats i likhet med det som Wickman säger. Spelare är idag så fåfänga att det ses som naturligt och accepterat. Utseendemässiga detaljer som förr ansågs märkliga och anmärkningsvärda är idag vardag. Det syns t.ex. på dagens fotbollsskor för herrar som är färggladare än någonsin. Hur många hade rosa fotbollsskor för 20 år sedan? Dock verkar normen fortfarande vara väldigt heterosexuell sett till både forskning, resultat och mina erfarenheter från mitt eget fotbollsspelande. Det finns inga öppna homosexuella

fotbollsspelare inom den internationella proffsfotbollen och det är också därför jag tror att den maskulina normen finns kvar hos fotbollsspelare. Jag har själv haft oerhört fåfänga lagkamrater som både sminkat sig och noppat ögonbrynen men deras manliga identitet ifrågasattes i väldigt liten utsträckning. Detta gjorde mig positivt överraskad eftersom det visade på att fotbollen är toleranter än vad jag trodde. Hade dessa lagkamrater dessutom varit homosexuella tror jag däremot att det hade låtit annorlunda. Detta är dock bara vad jag själv tror. De intervjuade i studien tror precis som jag att det inte skulle accepteras att vara homosexuell. Men det kanske bara är föreställningar som bygger på fördomar? Ingen av de intervjuade säger sig ha några problem med att ha en homosexuell lagkamrat vilket jag själv inte skulle ha heller. Fotbollen verkar faktiskt ha blivit öppnare och mer tolerant än vad den var när Justin Fashanu för ca 30 år sedan kom ut som homosexuell. Är fotbollsvärlden redo för en homosexuell fotbollsspelare igen tro?

7.3 Metoddiskussion

Jag valde att använda mig av kvalitativa intervjuer i min studie av flera anledningar. Jag tycker att det var den metod som lämpade sig bäst för min undersöknings ändamål. En kvantitativ studie med t.ex. enkäter hade likväl kunnat ge intressanta resultat på detta ämne men då hade bilden av fotbollens kultur och hegemoni riskerat att bli alltför ytlig enligt mig. Jag ville få en djupare bild och då passade det bättre med intervjuer. Då jag tidigare också använt mig av intervjuer kändes det tryggare att använda det som metod. Vid en större studie hade en enkätundersökning kunnat fungera som ett bra komplement till intervjuer. Observationer i likhet med Jesper Fundbergs studie hade kunnat tillämpas som komplement för att ytterligare undersöka kultur och jargong i t.ex. ett omklädningsrum.

Jag intervjuade som sagt fyra spelare i relativt varierade åldrar där samtliga spelat fotboll i mestadels division 3, 4 och 5. Det hade varit optimalt för studiens bredd att intervjua någon eller några som har spelat på ännu högre nivå, gärna allsvenskan eller ännu högre. Det hade även varit intressant för studien att även intervjua en spelare som även är tränare. Detta eftersom en tränare kommer i kontakt med jargongen och kulturen ur två perspektiv. Som tränare kan det finnas en annan möjlighet att påverka kulturen. Jag använde mig av fyra informanter, vilket kanske kan ses som få. Självklart hade det kunna ha varit av värde för studien att intervjua fler spelare. Jag hade gärna intervjuat en eller två spelare till och det hade som sagt varit intressant om dessa två hade spelat fotboll på högre nivå. Jag själv tycker dock att mitt relativt digra resultat visar att det gott och väl räckte med fyra intervjuer. Eftersom som detta är en kvalitativ studie och inte en kvantitativ valde jag att fokusera på innehållet

och intervjuerna istället för antalet intervjuer. Av den anledningen genomfördes fyra intervjuer. Vid användande av en till intervju hade mitt transkriberade resultat riskerat att bli alltför omfattande och därmed svårare att bearbeta.

Frågorna gav svar på mitt syfte och mina frågeställningar vilket gör att jag är nöjd med både frågorna sett till både kvalitet och antal. Användande av en test- eller pilotintervju är vanligt förekommande för att stärka tillförlitlighet. I mitt fall kände jag mig så pass säker på frågorna och den första intervjun jag genomförde gav så pass bra och mycket resultat att jag inte tyckte att några ändringar behövde göras. Jag märkte själv efter att ha genomfört intervjuerna att, i likhet med det Kvale menar om att intervjuer som en svårbemästrad konst som tar tid att bemästra (1997:19), intervjuerna blev bättre och bättre ju fler jag gjorde. Ur den synvinkeln hade det kunna ha varit av värde att göra fler intervjuer. Överlag är jag dock nöjd med mitt val av metod och användandet av densamma.

7.4 Slutord och förslag till ytterligare forskning

Denna studie behandlar maskulin kultur inom fotboll som är en av världens absolut största sporter. Jag som framtida idrottslärare kommer därför komma i kontakt med både pojkar och flickor som utövar fotboll eller någon annan lagidrott. Med vetskap om maskulin kultur kan det bli lättare för mig att bemöta elever som är mitt upppe i att bli formade av densamma. Som lärare blir man genom utbildningen beredd på att möta genus i verkligheten och att då inte bara ha kunskap om manligt respektive kvinnligt utan om skillnader och standarder pojkar emellan och flickor emellan kan vara av värde.

Jag ser mängder av spår att gå på för vidare studier inom detta område. Att göra en liknande undersökning inom andra sporter och bland kvinnliga utövare skulle vara intressant. Det intressantaste spåret jag kan se är att forska vidare inom fotbollens, och kanske även idrottens, till synes växande tolerans för manlig fåfänga. Det kanske inte ter sig som så märkvärdigt att ha schampo och balsam med sig, men en sådan till synes liten detalj är något som indikerar på att fotbollens omklädningsrum kan ha blivit en öppnare plats.

Referenser och litteraturförteckning

Litteratur och tidsskrifter

Bengtsson, Anders (2011) *Hemligheten*, Offside, Nr. 2 2011, sid. 40-52.

Connell, Raewyn (Robert) (2008) *Maskuliniteter*, översättning: Åsa Lindén. Andra upplagan, 1:a tryckningen, Daidalos AB.

Connell, Raewyn (Robert) (2009) *Gender*. Polity press, Oxford.

Engström, Lars-Magnus (2010) *Smak för motion*, Stockholms Universitets förlag.

Eskilsson, Lena (2000) ”Lediga Stunder” i *Fritidskulturer*, Red. Leif Berggren. Studentlitteratur AB, Lund.

Foer, Franklin (2006) *Fotboll förklarar världen*. Översättning: Henrik Gundenäs, Ordfront förlag.

Fundberg, Jesper (2003) *Kom igen nu gubbar!* Carlssons bokförlag.

Guttman, Allen (1993) "The Diffusion of Sports and the Problem of Cultural Imperialism" i *The Sports Process: A Comparative and Developmental Approach*. Red. Eric Dunning, Joseph A. Maguire, Robert E. Pearton. Champaign: Human Kinetics.

Knight, Jennifer L. & Giuliano, Traci A (2003) ”Blood, Sweat and Jeers: The impact of the media’s portrayals on perceptions of male and female athletes” i *Journal of sport behavior*, vol. 26, Nr. 3 (s.272-284) EBSCO Publishing.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, översättning: Sven- Erik Torhell. Studentlitteratur, Lund.

Larsson, Håkan (2002) ”Synen på manlighet och kvinnlighet i idrott” i *Pedagogiska perspektiv på idrott*, Red. Lars-Magnus Engström & Karin Redelius. Stockholm: HLS förlag.

Llopis Goig, Ramon (2008) ”Learning and representation: the construction of masculinity in football. An analysis of the situation in Spain” i *Sport in society*, vol. 11, Nr. 6, november 2008 (s.685-695).

Nilsson, Per (2000) ”Idrott och modernisering” i *Fritidskulturer*, Red. Leif Berggren. Studentlitteratur AB, Lund.

Nilsson, Per (1993) *Fotbollen och moralen*. HLS förlag.

Plummer, David (2006) ”Sportophobia: Why do some men avoid sport?” i *Journal of sport & social issues*. Vol. 30, Nr 2, (s.122-137)

Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap - Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Tredje upplagan. Studentlitteratur.

Winner, David (2005) *Those feet: A sensual history of english football*. Bloomsbury publishing Plc.

Wollinger, Susanne (2000) *Mannen i ledet – Takt och otakt i värnpliktens skugga*. Carlssons bokförlag.

Internetbaserade källor

Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, Vetenskapsrådet. Tryck: Elanders Gotab.

Göteborgsposten, 2011-03-09, <http://www.gp.se/sport/1.568588-las-glenn-hysens-invigningstal-fran-pridefestivalen-2007>

Stockholms fotbollsförbund, 2009-12-16,
<http://www.stff.se/GetPagePrintable.aspx?pagename=Gymnasieskolan>

Svender, Jenny (2005) *Inkilning inom idrottsrörelsen – En kvalitativ studie*. FoU-Rapport, Riksidrottsförbundet.

The Telegraph, 2011-05-20,
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/8524387/Homosexuality-in-football-Justin-Fashanu.html>

Wickman, Jan (2004) ”Ortodox maskulinitet versus metrosexualitet - spänningar i finländska mediarepresentationer av idrottsmän”. Seminariet *Den Gode, den Onde den Normale*, Södertälje 2004-11-27 .

Intervjuer

Intervju A, 2012-04-11

Intervju B, 2012-04-13

Intervju C, 2012-04-23

Intervju D, 2012-04-26

Bilaga 1 Litteratursökning

Syfte och frågeställningar: Undersökningen syfte är att via en fördjupning av manlig kultur inom fotbollslag. Utifrån intervjuer med fotbollsspelare kommer jag att försöka definiera och konkretisera manliga normer hos fotbollsspelande män sett utifrån hegemonisk maskulinitet.

Vad är utmärkande för den kultur som råder i manliga fotbollslag?

Hur ser fotbollens maskulina hegemoni ut?

Vilka sökord har du använt?

Maskulinitet, fotboll, metrosexualitet, inkilningar

Masculinity, football/soccer, heterosexuality, sports

Var har du sökt?

SPORTdiscus, Google Scholar.

Sökningar som gav relevant resultat

SPORTdiscus: Masculinity, football,

Google Scholar: Metrosexualitet, inkilningar

Kommentarer

Forskning om maskulinitet inom idrott och fotboll var relativt problemfritt att hitta.

Metrosexualitet i relation till fotboll eller sport var svårare.

Bilaga 2 Intervjumall

Hur länge har du spelat fotboll?

Har du sysslat med andra idrotter än fotboll? Hur länge?

Varför började du spela du fotboll?

Varför spelar du fotboll idag?

Hur många lag (seniornivå) har du spelat i? Nivå/nivåer?

Hur gammal var du när du började spela seniorfotboll?

Hur var det att ta steget från junior till senior?

Hur ställer du dig till citat som ”juniorerna tar material” eller ”det är fan inte okej att spela med hårbånd”?

Vad har du för syn på en företeelse som inkilningar?

Finns det någon typisk jargong inom fotbollen? Kan du beskriva den?

Hur ser du personligen på denna jargong?

Har fotbollen en fostrande funktion? Om ja, på vilket sätt?

Hur är INTE en typisk fotbollsspelare?

Hur är en typisk fotbollsspelare?

Hur tror du utbredningen av denna kultur ser ut inom andra sporter eller övriga sammanhang?

Finns det några gemensamma nämnare när det gäller kulturen/stämningen mellan de olika lag du spelat i?

Förändras klimatet i ett lag beroende på nivån tror du? Hur?

Hur kan ledare påverka denna kultur?

Vad är typiskt manligt för dig och enligt vad du tror en allmän uppfattning (stereotyp)?

Vad är typiskt omanligt för dig enligt vad du tror en allmän uppfattning (stereotyp)?

Är det omanligt att vara kvinnlig? Enligt dig och enligt allmänna normer du tycker dig se i samhället i stort (stereotyp)?

Hur har du förhållit dig till manlighet under dina tidigare fotbollsår? Hur ser det ut idag?

Vad är acceptabelt kontra oacceptabelt i ett fotbollslag, exempelvis i ett omklädningsrum? Finns det några beteenden eller företeelser som sticker ut? Är det tillåtet att vara kvinnlig i ett omklädningsrum?

Har du någon gång gråtit öppet i omklädningsrummet junior/senior? Har någon annan lagkompis till dig någon gång gjort det? I sådant fall, av vilken anledning? hur togs det emot? Hur tror du att det skulle tas emot?

En amerikansk studie hävdar att idrott överlag är heterosexuellt präglad. Hur tycker du att det stämmer in på fotboll som arena?

Har du haft någon homosexuell lagkamrat? Hur skulle du förhålla dig till att ha en homosexuell lagkamrat?

Finns det någon social hierarki i ett fotbollslag? Hur kan den se ut?

Har du själv formats av denna hierarki tror du? Som spelare och som privatperson?

Vilka faktorer kan främst påverka denna hierarki? (Exempelvis ledare, medspelare, motspelare, media, föräldrar, världsstjärnor inom sporten m.m.)